

Kaupunkiympäristön toimialan talousarvioehdotus vuodelle 2019 ja taloussuunnitelma vuosille 2019 - 2021

Sisällysluettelo:

Toimintaympäristön muutosten vaikutus vuoden 2019 talousarvioon	3
Merkittävien uudistusten ja ilmiöiden vaikutus toimintaympäristöön	3
Arvio palvelujen ja tuotantotapojen kehityksestä 2019-2021	4
Talousarvion vaikutusarviointi	4
Kaupunkistrategian ja sen tavoitteiden toteuttaminen kaupunkiympäristön toimialalla	6
Kestävän kasvun turvaaminen	6
Uudistuvat palvelut.....	8
Vastuullinen taloudenpito	8
Sitovien tavoitteiden kytkeytyminen kaupunkistrategiaan, kaupunkitason strategiamittareihin, kaupunkiyhteisiin hankkeisiin, yhteissuunnittelun teemoihin.....	9
Henkilöstösuunnitelma 2019 – 2021	10
Tilankäyttösuunnitelma 2019 - 2021	10
Digitalisaatio ja tietotekniikka palvelutuotannon ja prosessien kehittämisessä	11
Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet	13
Kaupunkirakenne 3 10 01	13
Sitovat toiminnalliset tavoitteet.....	13
Muut toiminnalliset tavoitteet.....	13
Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet	14
Tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut	14
Suoritteet- ja tunnusluvut	14
Rakennukset 3 10 02	15
Sitovat toiminnalliset tavoitteet.....	15
Muut toiminnalliset tavoitteet.....	15
Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet	15
Tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut	15
Suoritteet- ja tunnusluvut	15
Asuntotuotanto 3 10 03	16
Sitovat toiminnalliset tavoitteet.....	16
Muut toiminnalliset tavoitteet.....	16
Tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut	16
Suoritteet- ja tunnusluvut	16

Käyttötalous	17
3 10 01 Kaupunkirakenne *).....	17
3 10 02 Rakennukset*).....	22
3 10 03 Asuntotuotanto*)	23
3 10 04 HSL- ja HSY-kuntayhtymien maksuosuudet.....	24
3 10 06 Tuki HKL:lle.....	24
Avustukset	24
Investoinnit.....	25
801 Kiinteä omaisuus.....	25
802 Rakennukset.....	26
803 Kadut ja liikenneväylät	29
804 Puistot ja liikunta-alueet	37
805 Irtaimen omaisuuden perushankinta	42
806 Arvopaperit	42
807 Muu pääomatalous.....	43
Vuoden 2019 talousarvioon sisältyvien jäsenmaksujen erittely	44

Liitteet 2-14

Toimintaympäristön muutosten vaikutus vuoden 2019 talousarvioon

Merkittävien uudistusten ja ilmiöiden vaikutus toimintaympäristöön

Uuden yleiskaavan toimeenpanon myötä asemakaavoitus ja edelleen viher- ja muiden yleisten alueiden suunnittelu siirtyy täydennysrakentamisen sovittamiseen olemassa olevaan ympäristöön, mikä vaatii merkittävästi aikaisempaa enemmän valmistelutyötä.

Helsingin asukasmäärän voimakas kasvu sekä mm. asumiskulttuurin muuttuminen vaikuttavat kaupunkiympäristön suunnitteluun ja sen sovittamiseen asukkaiden tarpeisiin. Kantakaupungin ja keskustan merkitys Helsingin vetovoimatekijöinä korostuvat ja keskusta-alueiden suosio kasvaa lapsiperheiden piirissä. Yleisten alueiden käyttö lisääntyy ja julkisen ulkotilan merkitys osana helsinkiläisten arkea korostuu ja vaatii panostusta yleisten alueiden laatuun. Asukasmäärän kasvu lisää myös suoraan palvelutilojen tarvetta ja mm. maksuttoman esiopetukseen takaminen 5 vuotiaille lisää ennakoimattomasti lakisääteisten koulu- ja päivähoitopalveluiden tilatarvetta. Myös Kaupungin vuokra- ja asumisoikeusasuntojen kysynnän arvioidaan kasvavan.

Mahdollinen maakunta- ja sote-uudistus tulee vaikuttamaan merkittävästi toimintaan ja sen organisointiin sekä vastuisiin. Uusien toimintatapojen ja yhteistyömuotojen luominen vaatii merkittävää panostusta jo tarkastelujaksolla, mikäli uudistus astuu voimaan vuoden 2020 alusta. Mikäli sosiaali- ja terveystalouden (Sote) sekä pelastustoimen siirtyminen maakuntahallintoon toteutuu, vuokrataan kaikki siirtyvän toiminnan käytössä olevat toimitilat Maakuntien tilakeskukselle kolmeksi vuodeksi yhden lisävuoden optiolla. Tämän jälkeen Maakuntien tilakeskus vuokraa maakunnan palveluverkon tarpeiden mukaiset tilat erikseen sovittavin ehdoin.

Euroopan Komission puhtaan energian paketti on käsitellyssä EU:ssa, ja osana sitä ollaan uudistamassa mm. uusiutuvaa energiaa, sähkömarkkinoita, energiatehokkuutta ja rakennusten energiatehokkuutta koskevia direktiivejä. Energiatehokkuusdirektiivissä tullaan asettamaan EU:lle tavoite energiatehokkuuden parantamiselle ja sen perusteella mahdollisesti maakohtaiset tavoitteet. Direktiivi saattaa myös sisältää veloitteen julkisen rakennuskannan peruskorjausmäärille. Direktiivin sisällöllä saattaa olla vaikutusta energiatehokkuussopimusten sisältöön ja siten myös Helsingin sitoumukseen. Rakennusten energiatehokkuusdirektiiviehdotuksen mukaan jäsenmaiden tulee laatia pitkän aikavälin peruskorjausstrategia rakennuskannan muuttamiseksi erittäin energiatehokkaaksi ja vähähiliseksi vuoteen 2050 mennessä. Direktiiviehdotukseen sisältyy veloitte suurehkojen palvelurakennusten varustamisesta automaatio- ja valvontajärjestelmillä vuoteen 2025 mennessä. Direktiiviesityksessä otetaan kantaa myös sähköautojen latauspisteisiin varautumiseen erityyppisissä rakennuksissa. Määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä on 20 kuukautta ja todennäköisesti tämä osuu Helsingin nykyiselle strategiakaudelle.

Vuoden 2019 aikana astuneeseen voimaan uusi tieliikennelaki ja liikennepalvelulain III-vaiheen säädökset sekä maantielain muuttuminen laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä. Näiden lakien muutoksilla on vaikutusta myös kaupungin toimintaan. Vuonna 2019 vastaanotetaan kaupungin hallintaan uudet yleisen liikenteen tunnelit ja niihin liittyvä pelastuslaitoksen edellyttämä jatkuva operointivastuu. Tässä yhteydessä vahvistetaan myös liikennevalojen operointia yhteisessä Pääkaupunkiseudun liikenteenohjaintalokeskuksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain sekä vesihuoltolain muutosten seurauksena vastuut hulevesiviemäröinnin kustannuksissa muuttuvat. Lainmuutoksen jälkeen kunta vastaa hulevesiviemäröinnistä ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Kunta (Helsingissä kaupunkiympäristön toimiala) joutuu maksamaan HSY:lle yleisiltä alueilta hulevesiverkostoon johdettavien vesien osuuden kustannuksista.

Elintarvikelain kokonaisuudistus on käynnistymässä. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on kohdentaa valvontaa eniten riskiperusteisemmin vaarantamatta kuitenkaan elintarviketurvallisuutta. Valvontaan on suunnitteilla riskiperusteinen vuosimaksu. Ympäristöterveydenhuollossa elintarvikelain mukaisten valvontatehtävien tarpeen arvioidaan kasvavan elintarviketurvatehtävien määrän kasvun myötä. Maahanmuuttotilastaisten yrittäjien kasvava osuus elintarviketalalla lisää edelleen neuvontatarvetta.

Valtakunnallisesti merkittäviä muutosajureita ovat lakiuudistusten myötä mahdollistuva 3D-kiinteistönmuodostus sekä julkishallinnon paikkatietoalustan, kansallisen maastotietokannan, uuden osoitetietojärjestelmän sekä digitaalisen kaavoituksen hankkeet. Uudella lailla tulee olemaan vaikutuksia kaavoitukseen, kiinteistönmuodostukseen ja rakennusvalvontaan.

Arvio palvelujen ja tuotantotapojen kehityksestä 2019-2021

Talorakennuksen investointiohjelman raamissa on vuosina 2019 -2022 noin 150 milj. euron vajaus siihen nähden, mitä toimialoilta on saatu esityksiä. Investointitarpeet on mahdollista saada sisällytettyä raamiin hyödyntämällä jatkossa PPP-hankkeita eli raamin ulkopuolista rahoitusta.

Kasvavan palvelutilatarpeen tyydyttämiseksi tutkitaan toimitiloihin liittyvien suorien investointihankkeiden lisäksi myös muita hallintamuotoja, kuten elinkaari- ja vuokrahankeita sekä erilaisia muuntojoustavia määräaikaista ratkaisuja.

Yleisten alueiden osalta kehitetään Staran palvelusopimusmallia kustannustehokkuuden parantamiseksi. Itä-Helsingissä katu- ja puistoalueet irrotetaan perinteisestä Staran ylläpidon palvelusopimuksesta omaksi sopimukseksi. Staralta tilattavien katu- ja puistoalueiden ylläpidon palvelusopimuksen voimassaolo muutetaan kolmivuotiseksi. Lisäksi laajennetaan kilpailutettavaa Pakilan alueurakkaa.

Toiminnan tehokkuuden parantaminen ja henkilöresurssien kohdentaminen johtavat yhä enemmän projektimaiseen toimintaan. Kasvaneet tavoitteet yhdessä nykyhenkilöstömitoituksen kanssa lisäävät tarvetta palveluiden ostolle ja hankintaosaamiselle. Kaupungin kannalta merkittävät strategista osaamista vaativat tehtävät tehdään omana työnä. Useat suunnittelutehtävät, muun muassa kaikki aluesuunnitelmat, katumiljöösuunnitelmat ja puistosuunnitelmat, tehdään yksityisiä konsulttiyrityksiä käyttäen. Suunnitteluhankintoja on kehitettävä pitkäjänteisesti varmistaen, että edellytykset suunnittelukonsulttien toiminnan ja kilpailukykyyn kehittämiseksi säilyvät. Tämä tapahtuu yhteistyöllä ja riittävän pitkäkestoisilla puitesopimuksilla suunnittelukonsulttien kanssa. Jatkossa myös suunnitteluttamista ostettujen konsulttien kanssa.

Asumisoikeuden viranomaistehtävät on keskitetty Helsingin seudun osalta asuntopalveluiden hoidettavaksi. Asumisoikeuden palvelu laajenee Porvoon liittyessä markkina-alueeseen ja palvelun tilaajaksi.

Kartta- ja paikkatietojen kysynnän ja käytön edelleen lisääntyessä jatketaan erityisesti itsepalveluperiaatteella toimivien karttapalveluiden kehittämistä ja aineistotarjonnan laajentamista. Sähköisen asiointin palveluja hankitaan eri palveluntuottajilta.

Mikäli suunniteltu Sote- ja maakuntauudistus toteutuu ja ympäristöterveydenhuolto siirtyy maakuntien tehtäväksi, ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuu elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain osalta voidaan siirtää maakunnalta riittävät resurssit omaavalle kunnalle tai kunnille. Helsinki on ilmoittanut käyttävänsä tätä mahdollisuutta. Varaudutaan erillisratkaisua koskevaan sopimukseen ja valvontaeläinlääkäreiden hoitaman eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan siirtymiseen maakunnan vastuulle.

Talousarvion vaikutusarviointi

Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL 2016–2019) sopimus ja Kotikaupunkina Helsinki –ohjelma (AM-ohjelma) sekä kaupunkistrategia edellyttävät asuntokaavoituksen määrällistä lisäämistä 700 000 kerrosalaneliometriin. AM-ohjelman ja elinkeinostrategian toteuttaminen edellyttää uusien alueiden sekä täydennysrakentamiskohteiden käyttöönottoa ja haastavien kaavaratkaisujen toteuttamista sekä mittavien esirakentamis- ja infrainvestointien rahoittamista ja toteuttamista.

Strategiassa tavoitellaan työpaikkojen määrän kasvavan asukasmäärän suhteessa. Tämä edellyttää riittävää toimitilakaavavarantoa. Kaavoituksella varataan riittävästi alueita yritystoiminnan tarpeisiin ja taataan myös tuotannollisen toiminnan mahdollisuudet säilyä ja laajentua.

Asuntotuotantotavoitteen kasvuun vastataan seuraavilla toimenpiteillä: Yleiskaavatasoisen maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnittelulla varmistetaan lähivuosien asemakaavoitukseen sopivat kohteet. Asemakaavoituksen liikkensuunnittelussa huomioidaan lisääntynyt asuntojen kysyntä ja priorisoidaan tekemistä siten, että asemakaavoitukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Lisäksi huolehditaan siitä, että luovutettavat tontit ovat oikea-aikaisesti rakentamiskelpoisia ja että maaperä puhdistetaan viimeistään rakentamisen yhteydessä. Yleisten alueiden investointiohjelma on sovitettu asuntotuotanto-ohjelman aikatauluihin. Yleisten alueiden investointien ohjelmoinnissa huomioidaan täydennysrakentamisen tuomat paineet lähiympäristön peruskorjaukselle, näin estetään alueiden eriarvoistumista ja edistetään tasapuolista kohtelua.

Merellinen Helsinki on vetovoimatekijä, jossa korostuvat virkistys ja matkailu. Merellisen strategian mukaisesti saariston suunnittelu etenee ja suunnitelmat tarkentuvat. Luontoarvojen soveltaminen maankäyttöön edellyttää laajojen merenranta- ja saaristokokonaisuuksien suunnittelua. Kaupungin ranta-alueille laaditaan valaistusperiaatteet ja sen pohjalta rantojen valaistuksen yleissuunnitelma. Saaristoon laaditaan hoito- ja kehittämissuunnitelmia, jotka ohjaavat sekä investointeja että hoitoa.

Kaupunkia kehitetään tasapuolisesti ja peruskorjauksen painotus on säilyttää viheralueet käyttökelpoisina. Erityisesti leikkipuistoja ja -paikkoja kunnostetaan, jotta ne olisivat edelleen turvallisia ja viihtyisiä. Yleisten alueiden palveluverkkoa kehitetään laatimalla leikkipaikkojen laatumääritelmät. Laaditaan koira-aitausten, pienten pelikenttien ja muiden toiminnallisten alueiden valaistuksen ohjeet. Helsingin viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta parannetaan laatimalla keskustan valaistuksen yleissuunnitelma ja kehittämällä edelleen alueen jouluvalaistusta. Työt tehdään laajassa yhteistyössä elinkeinoelämän ja muiden toimialojen kanssa.

Yleisten alueiden laatutasoa parannetaan mm. Kauppatorilla. Keskustan ja kantakaupungin puistot, kuten Kaivopuisto, Kaisaniemen puisto, Johanneksen puisto, Esplanadi, Sibeliuksen puisto, Topeliuksen puisto ja Hesperian puisto odottavat kunnostusta, joka mahdollistaa niissä tapahtumatoiminnan.

Virkistys- ja viheralueet ovat tärkeä osa asukkaiden arkea ja niiden tulee olla helposti saavutettavissa, palvelutasoltaan korkeatasoisia sekä laadukkaita. Liikuntapaikat, leikkipuistot- ja paikat, koira-aitaukset, puistot, tapahtumatointaan soveltuvat ja joustavat yleiset alueet sekä erilaiset kaupunkiaktivismit tukevat ratkaisut, kuten viljelyalueet, ovat asukkaiden toivomaa palvelua. Kaupunkiluonnon monipuolistamista jatketaan luonnon- ja maisemanhoidon keinoin. Osana tätä metsä- ja niittyverkostoa vahvistetaan sekä hoidon ohjauksella että suunnittelun keinoin. Viheralueiden toteutussuunnittelussa yleistyvät ympäristöhankkeet, jotka liittyvät hulevesien luonnonmukaiseen hallintaan, tulvasuojaukseen, massojen kierrätykseen, ilmastonmuutoksen torjuntaan, päästövähennyksiin ja kiertotalouteen.

Terveyden ja liikkumisen edistämiseksi liikunta-alueiden hankkeiden ohjelmointi toteutetaan yhdessä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan (Kuva) kanssa. Painotus on rakennettujen liikuntapaikkojen ja ulkoilualueiden välttämättömissä käyttökelpoisuuden edellyttämässä peruskorjauksissa. Uusia liikuntapaikkoja ja muita ulkoilualueinvestointeja toteutetaan asuntotuotannon edellytysten mukaisesti.

Ympäristöinvestoinnein edistetään kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamista melunsuojausta täydentämällä myös rakennetuilla alueilla sekä kaupungin toimesta että Liikenneviraston yhteishankkeissa. Meluusteiden rakentamisessa tukeudutaan mahdollisimman paljon ylijäämämassojen käyttöön. Akuuteilla tulvasuojeluinvestoinneilla varmistetaan asumisturvallisuus riskialueilla. Hulevesitulvien torjuntaan panostetaan kriittisissä kohteissa, kuitenkin ensi sijassa osana alueiden uudis- ja täydennysrakentamisen investointeja. Kaupungin tiivistyessä myös kovien pintojen osuus kasvaa, mikä asettaa haasteita hulevesien- ja tulvien hallinnalle sekä suunnittelujärjestelmän kehittämiselle lain edellytysten mukaan. Hulevesien kustannustehokkaan hallinnan edistämiseksi siihen sopivaa viherpinta-alaa lisätään tavoitteellisesti kaupunkirakenteessa.

Helsingin katuverkon merkittävimmät puukujanteet ovat tulossa elinkaarensa päähän. Yksittäisiä puita joudutaan vuosittain poistamaan turvallisuutta vaarantavina. Katupuukujanteiden kuntoselvityksen mukaan monet merkittävät puukujanteet on uusittava systemaattisesti tulevina vuosina. Puukujanteiden uusiminen tehdään katujaksottaisina kokonaisuuksina, ensi sijassa osana katujen peruskorjausta.

Ulkovalaistuksen investoinneilla parannetaan yleisillä alueilla liikkumisen turvallisuutta ja orientoitavuutta. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi kehitetään ulkovalaistuksen energiansäästökeinoja. Näitä ovat esimerkiksi uuden teknologian mahdollistamat älykkään valaistuksen sovellukset, missä ympäristöä valaistaan aina olosuhteisiin nähden tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Valaisinten vaihtamisella LED-valaisimiksi parannetaan energiatehokkuutta.

Toimitilojen uudis- ja korjausrakentamisessa panostetaan tarveselvityksiin, hankesuunnitteluun ja rakennuttamiseen sekä väistötiloihin. Palvelutilaverkkotarkasteluilla selvitetään alueelliset palvelukysynnän muutokset sekä nykyisten rakennusten kunto ja sopivuus uusiin vaatimuksiin. Kiinteistöstrategian yhteydessä valmisteltavan sisäilmaohjelman myötä korjaus- ja korvaavien uudishankkeiden määrä tulee edelleen kasvamaan.

Lupa-asioiden käsittelyä helpottavat teemakohtaiset verkostotarkastelut ja linjaukset, jotka ohjaavat yleisten alueiden tasapuolista, oikeanlaista ja perusteltua käyttöä. Kaupunkitilaohjeen (designmanuaali) tunnettavuutta parannetaan ja seuraavaksi määritellään käytettävien valaisinten ja muiden valaisinkalusteiden ulkonäkövaatimukset ottaen huomioon kaupunkikuvallinen ilme. Kansallisen kaupunkipuiston esiselvityksen pohjalta laadittava jatkotyö käynnistyy.

Vilkas rakentaminen jatkunee edelleen ja sen myötä pysynee kiinteistönmuodostuksen ja rakennusvalvontamittauksen kysyntä keskimääräistä korkeammalla tasolla. Kartastotehtävien tarpeisiin suoritetaan täydentävä ilmakuvauksen priorisoiduilta kohdealueilta ja osallistutaan myös seudullisena yhteishankintana toteutettavaan ilmakuvaukseen. Kartta- ja paikkatietopalveluissa aineistotarjontaa lisätään edelleen ja laajennetaan itsepalveluperiaatteella toimivien palveluiden osuutta. Myös muiden sähköisten asiointipalveluiden kehittämistä jatketaan.

Katutöiden työmaa-aikaisten haittojen hallintaan panostetaan, haittoja pyritään hallitsemaan ohjelmoimalla hankkeita niin että samanaikaisesti käynnissä olevat hankkeet eivät aiheuta kohtuuttomia haittoja. Pyritään varmistamaan, että kadun ollessa rakenteilla tai peruskorjauksessa mahdollisimman moni toimija tulisi mukaan samaan työmaahan, mikä vähentää samassa kohdassa toistuvia työmaita. Lisäksi kehitetään haitoista viestintää ja tilapäisten liikennejärjestelyiden suunnittelua.

Kaupunkistrategian ja sen tavoitteiden toteuttaminen kaupunkiympäristön toimialalla

Kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttaminen toimialalla – maailman toimivin kaupunki

Kestävän kasvun turvaaminen

Helsingin ja Helsingin seudulle asetetut päästövähennystavoitteet ohjaavat vahvasti strategisen maankäytön suunnittelun ratkaisuja. Maankäytön ja liikenteen suunnittelun kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä tiivistetään Helsingin kannalta strategisesti merkittäviin kasvusuuntiin.

Yleiskaavan toteuttamisohjelmassa osoitetaan merkittävimmät uudet maankäytön muutosalueet seuraavan 10-15 vuoden ajalle. Huomattava määrä kaupunkimaista maankäyttöä suunnitellaan Vihdin tien bulevardin, Tuusulan bulevardin sekä Malmin lentokentän ja Lahdenväylän varren suunnittelukokonaisuuksiin liittyen. Näihin alueisiin liittyvät myös uudet pikaraitiotiet. Täydennysrakentamista edistetään ohjelmoimalla suunnittelutavoitteita tukemaan raideliikenteen asemanseutujen tiivistymistä sekä yleiskaavan toteuttamisohjelman mukaisten täydennysrakentamisen painopistealueiden toteutumista.

Östersundomin tarkistettu yleiskaava etenee päätettäväksi kuntiin 2018 lopussa. Metron laajennukseen tukeutuvaa maankäytön jatkosuunnittelua ohjelmoidaan yhdessä Vantaan ja Sipoon kanssa. Metron yleissuunnittelu ja tähän liittyvä YVA-menettely ohjelmoidaan siten, että se voitaisiin käynnistää MAL 2019 –sopimuksen jälkeen kuntien ja valtion yhteisenä hankkeena tähdäten siihen, että toteuttamis päätös metron osalta voitaisiin tehdä 2020-luvun puolessa välissä. Seudullisessa ja maakunnan suunnittelussa vaikutetaan aktiivisesti siihen, että Helsingin kannalta

strategisesti merkittävät tavoitteet tulevat huomioiduiksi sekä MAL-sopimuksessa että Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa.

Kantakaupungin kaavojen ajantasaistamistyötä sekä kaupunkistrategiaan nimettyjä kaavoitushankkeita kuten Teollisuuskadun akseli ja Maria Campusalue jatketaan. Asemakaavoitetaan 700 000 k-m² uutta asuntorakentamista vuodessa, josta vähintään 40 % eli 240 000 k-m² on täydennysrakentamista. Työpaikkamäärän kasvun turvaamiseksi varmistetaan kaavoituksella, että toimitilakaavavaranto ei vähene nykyisillä työpaikka-alueilla eikä keskustoissa. Jatketaan Vihdin ja Tuusulan kaupunkibulevardien suunnittelua. Malmin pikaraitiotien suunnittelua jatketaan ja laaditaan suunnitteluperiaatteita ja asemakaavoja sen lähiympäristön tiivistämiseksi erityisesti Viikissä ja Pihlajistossa.

Helsinkiin rakentuvien uusien aluekokonaisuuksien ohella tehostetaan täydennysrakentamista. Erityisesti tehostetaan yleiskaavan toteuttamisohjelmassa esiin nostettuja täydennysrakentamisen painopistealueita, kuten Malmin keskusta.

Vuonna 2018 valtuustoon viedään päätettäväksi maapoliittisista linjauksista maanluovutusta (varaus, vuokraus ja myynti) koskevat periaatteet. Muut maapoliittiset linjaukset (mm. maankäyttösopimukset, etuostot, lunastukset) valmistellaan päätettäväksi tämän jälkeen. Merkittävien raideliikenneinvestointien luoman maankäyttöpotentiaalin täysimääräiseksi hyödyntämiseksi maapoliittisten toimenpiteiden, kuten maanhankinnan, painopiste suuntautuu näille alueille. Tulevien vuosien asuntotuotantotavoitteen toteutumista turvataan järjestämällä vuosittain yleinen asuntontien varauskierron sekä järjestämällä erilaisia tontinluovutuskilpailuja ja -menettelyjä.

Liikennesuunnittelulla edistetään kestäviä kulkumuotoja ja liikkumisen sujuvuutta liikkumisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Raitioliikenteen kehittämissuunnitelman ja pyöräliikenteen edistämissuunnitelman toimenpiteitä toteutetaan ja pyöräliikenteen edistämissuunnitelma päivitetään. Älyliikenteen kehittämissuunnitelma päivitetään ja laaditaan automaattiliikenteen visio.

Raitioliikenteen kehittämissuunnitelman toimenpiteinä laaditaan Länsi-Helsingin raitioteiden (sisältää Vihdin bulevardin pikaraitiotien) ja Viikin-Malmin pikaraitiotien yleissuunnitelmat. Käynnistetään Östersundomin metron yleissuunnittelu.

Liikenteen päästövähennyksiä toteutetaan koko Helsingin liikennejärjestelmässä niin pyöräilyn ja kävelyn olosuhteita parantamalla kuin sähköautojen, -bussien ja raidejoukkoliikenteen osuutta nostamalla. Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti mahdollistetaan autoliikenteen käyttövoiman muutokset sekä vahvistetaan raskaan liikenteen teknologian kehittymistä, lisäksi huomioidaan elinkeinoelämän kuljetustarpeet huolto- ja jakeliikenteessä sekä muut ajoneuvoliikenteen tarpeet.

Kaupunki selvittää ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytykset. Toteutuessaan kokoojakatu rahoitetaan isolta osin tienkäyttömaksuin.

Olympiaterminaalilta Kauppatorille ulottuvan rantavyöhykkeen kehittämistä jatketaan tavoitteena keskustan elinvoimaisuutta tukevan toiminnallisen kokonaisuuden aikaansaaminen. Merellisen Helsingin suunnittelua jatketaan strategian pohjalta.

Yleisten alueiden suunnittelussa huomioidaan ilmastomuutoksen tuomat ääriolosuhteet ja korostetaan elinkaariajattelua sekä hankinnoissa lisätään ympäristökriteereitä.

Asuntotuotantotavoitteen kasvu vaikuttaa myös puistojen kehittämiseen. Uusia puistoja toteutetaan lähinnä alueprojektien ja täydennysrakentamisen asuntotuotannon (AM) hankkeissa. Jatkossa kaupungin tiivistyminen vaatii myös viheralueiden muutossuunnittelua, johon kuuluu tiivistyvän kaupunkirakenteen valaistuksen toteutusperiaatteiden määrittely ja sen oikea-aikaisuus sekä hulevesien suunnittelu. Puistoja ja viheralueita kehitetään kohti kulutuskestävämpiä ja suurempien asukasmäärien käytön mahdollistavia ratkaisuja ottaen huomioon monimuotoisuus ja -laajuus. Tämä tarkoittaa usein puistojen uudelleen rakentamista ja uudenlaisia, luovia ja kokeileviakin suunnitteluratkaisuja.

Uudistuvat palvelut

Täydennysrakentamisen kasvu edellyttää entistä koordinoitumpaa, vuorovaikutteisempaa ja yhteen sovittavampaa viher- ja virkistysalueiden suunnittelua, joka vaatii sekä suunnittelu- että konsulttiresursseja. Viher- ja virkistysalueiden suunnittelu tehdään yhteistyössä asukkaiden ja eri järjestöjen kanssa. Osallistuvan budjetoinnin, jota stadiluotsit koordinoivat, toimintaketjuun osallistumista kehitetään.

Rakennusvalvontapalveluja on sähköistetty voimakkaasti viime vuosina ja sähköisten palvelujen kehittäminen jatkuu edelleen voimakkaana. Tavoitteena on laajentaa Lupapisteen käyttämistä nykyisestä ja myös osaksi ryhtyä tekemään päätöksiä Lupapisteessä nykyisen Facta-palvelun sijasta, jolloin tietojen siirtäminen järjestelmästä toiseen vähenisi. Rakennusvalvonnan kehittämishankkeet sisältävät Lupapiste-palvelun jatkokehittämisen lupakäsittelyn- ja rakentamisaikaisen valvonnan toiminnoissa sekä asiakaspalvelussa. Myös paperilla haetun ja arkistoidun materiaalin digitalisointia jatketaan, 3D-kaupunkimallin päivittämiseen tarvittavien IFC-mallien keräämistä ja hyödyntämistä pilotoidaan sekä arkiston sähköinen asiointipalvelu (Arska) integroidaan lupakäsittelyn sähköiseen asiointiin (Lupapiste). Lisäksi tehdään rakennusrekisterin (Facta), valtion tietojärjestelmien (VRK) ja lupakäsittelyn sähköisen asiointin (Lupapiste) integraatioiden jatkokehittämistä.

Digitalisaation mukana tuomia uusia mahdollisuuksia hyödynnetään toimialalla laajalti sähköisen asiointin lisäämisessä.

Uusien alueiden tulo asukaspysäköintijärjestelmään lisää pysäköinninvalvonnan tarvetta. Tekniikan hyödyntämistä lisätään ottamalla käyttöön liikkuva, autoon liitetty valvontakamera. Kamera-auto tehostaa pysäköinnin maksullisuuden valvontaa. Virhemaksujen oletetaan aluksi nousevan, mutta tehokkaamman valvonnan ennustetaan parantavan pysäköintikäyttäytymistä, jonka seurauksena virhemaksujen määrä laskee ja tulot maksullisesta pysäköinnistä puolestaan kasvavat.

Vastuullinen taloudenpito

Maankäyttöön liittyvissä hankkeissa huolehditaan kaupungin oikeudellisen aseman turvaamisesta tontinluovutus- ja muin sopimusehdoin. Yritystonttien ja sääntelemättömään asuntotuotantoon tarkoitettujen tonttien hinnoittelussa hyödynnetään ulkopuolisia asiantuntijoita tonttien yli- ja alihinnoittelun välttämiseksi ja markkina-arvon määrittämiseksi.

Kiinteistöstrategian valmistumisen jälkeen laaditaan strategian toimeenpano-ohjelma, jossa strategian linjausten mukaisesti laaditaan mm. suunnitelma kiinteistökannan sopeuttamiseen kaupungin tarpeisiin sekä toimintaohjeita kiinteistöjen ylläpitoon, hankintaan, rakentamiseen ja vuokraukseen. Maakunta- ja soteuudistuksen mukanaan tuomien muutosten vaikutus niin tehtävien jakoon, tilojen vuokratasoon, vapaaksi jääviin tiloihin, investointien suunnitteluun ja toteutukseen ovat merkittäviä riskejä, joihin varaudutaan mahdollisuuksien mukaan aktiivisesti osallistumalla ja keräämällä tietoa päätöksenteon edetessä.

Korjausvelan kasvun vuoksi palvelurakennusten ja erityisesti koulu- ja päivähoitorakennusten korjausinvestointien tarve on kasvanut. Tämän vuoksi korjausohjelmaa joudutaan tarkastelemaan alueittain ja vertaillaan perusparanushankkeita, korvaavia uudisrakennushankkeita sekä uudis- ja laajennushankkeita sekä arvioidaan yhdessä käyttäjien kanssa palveluverkon toimivuutta sekä kokonaiskustannuksia tehokkaan ratkaisun löytämiseksi.

Rakentamisen laadun parantamisessa pääpaino on rakentamisen riskien hallinnassa, kosteudenhallinnassa ja terveellisten sisäilmaolosuhteiden varmistamisessa. Helsinki tekee aktiivista yhteistyötä valtion, muiden suurempien kaupunkien, korkeakoulujen ja tutkijoiden sekä rakennusalan kanssa toimivien ratkaisujen löytämiseksi julkisten tilojen ja erityisesti koulujen sisäilmaongelmiin. Tavoitteena on kiinteistökannan laadun parantamisen. Laaturiskien hallinnan parantamisen ja sisäilmaongelmien vähentämisen ohella pyritään myös tilatehokkuuden edistämiseen ja tyhjiksi jääneiden arvovälikorkeuksien parempaan hyödyntämiseen.

Kaupungin toimitilarakentamisen ja korjaamisen merkittävästi kasvaneeseen investointitasoon liittyy riskeinä toteutuksen pullonkaulat, joita on tarveselvitysvaiheessa, hankesuunnittelussa ja rakennuttamisessa sekä väistötilojen hankinnassa. Riskienhallinnan kehittämisessä tavoitteena on tunnistaa ja hallita eri tilojen hankintatapoihin liittyviä riskejä sekä valita toteutusmuoto ja riskienhallinnan taso hankkeen alkuvaiheessa tehtävän analyysin pohjalta. Lisäksi riskien hallinnan kohteena ovat suunnittelun puitesopimusten kilpailuttamisen, puitesopimusten käytön, hankkeiden läpimenoajan ja rakentamisen laadun hallinnan sekä kasvavan investointitarpeen toteuttamisen muodostama kokonaisuus.

Yleisten alueiden turvallisuuden ja toimivuuden varmistamiseksi käytössä on vakiintuneita riskienhallintamenettelyjä (mm. sillat ja leikkivälineet). Kuntoarvioiteja ja kuntotiedon hallintaa parannetaan ja systematisoidaan. Valaistuksen lähiaikojen toimenpiteet perustuvat kaupunginhallituksen vuonna 2015 hyväksymiin Valaistuksen tarveselvitykseen sekä Helsinki-LED -selvitykseen. Toimenpiteiden tavoitteena on julkisen ulkovalaistuksen energiatehokkuuden parantaminen sekä kaupungin viihtyisyyden, vetovoimaisuuden ja turvallisuuden parantaminen.

Sitovien tavoitteiden kytkeytyminen kaupunkistrategiaan, kaupunkitason strategiamittareihin, kaupunkiyhteisiin hankkeisiin, yhteissuunnittelun teemoihin

Toimialan sitovat tavoitteet kytkeytyvät kaupunkistrategiaan, kaupunkitason strategiamittareihin, kaupunkitasoisiin hankkeisiin ja yhteissuunnittelun teemoihin seuraavasti:

Sitovat tavoitteet ja niiden mittarit:

Asuntotuotannon edellytysten turvaaminen ja edistäminen:

- Kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m² pääosin raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 %.
- Rakennusoikeutta luovutetaan vähintään 400 000 k-m².
- Asuntotuotanto vähintään 1500 asuntoa.
- Asuntotuotanto-ohjelman ja katuinvestointiohjelman yhteensovittaminen; ATO-mittarin tavoitetaso 360.

Tavoite toteutuu, kun kolme neljästä mittarista toteutuu.

Ekologisesti kestävä kehityksen turvaaminen:

- Kehitetään ja otetaan käyttöön Hiilineutraali Helsinki 2035 – toimenpideohjelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnin työkalu.
- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa.
- Energiansäästö tavoite on neljä prosenttia vuoden 2015 ominaisenergiankulutuksesta ulkovalaistuksen (kWh/asukas) ja toimitilojen (kWh/m²) osalta.
- Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 80 % hyötykäytetään.

Tavoite toteutuu, kun kolme neljästä mittarista toteutunut.

Asiakaskokemuksen parantaminen:

- Koko toimialan asiakastytyväisyys paranee edellisvuodesta.
- Digitaalinen asiakkuus: Yhteinen tavoite kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan (Kuva) kanssa tukemaan kaupungin oma.helsinki -palvelun profiilipilotointia ja sen käyttöä Helsinki- sovelluksessa. Mittari: Kymp tutkii oma.helsinki -ratkaisun mahdollisuudet ja kokeilee sitä ainakin yhdessä palvelussa. Energiansäästö tavoite on neljä prosenttia vuoden 2015 ominaisenergiankulutuksesta ulkovalaistuksen (kWh/asukas) ja toimitilojen ((kWh/m²) osalta.

Tavoite toteutuu, kun molemmat mittarit toteutuvat.

Tilojen ja alueiden monipuolinen ja tehokas käyttö:
- Tyhjien tilojen osuus enintään 4 %.

Tavoite toteutuu, kun mittari on toteutunut.

Tarkempi selvitys liitteessä 14.

Henkilöstösuunnitelma 2019 – 2021

Kaupunkiympäristö toimialan vakituisen henkilöstön määrä on yhteensä 1 470 henkilöä. Kaupunkistrategia, tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset ovat henkilöstösuunnittelun lähtökohtia. Toimialan yhteinen, palvelukokonaisuuksissa toteutettu henkilöstösuunnitteluprosessi kevään 2018 aikana on tuottanut suunnitelman henkilöstön suorituskyvyn ja liikkuvuuden edistämiseksi sekä resurssien kohdentamiseksi.

Hallinto- ja tukipalveluille on asetettu tavoite, että henkilöstömäärän tulisi olla noin 12,5 prosenttia suhteessa toimialan henkilöstöön nähden. Organisaatiouudistuksen tultua voimaan 1.6.2017 henkilöstömäärän suhde oli noin 18 prosenttia. 1.6.2018 hallinto- ja tukipalveluiden henkilöstöä on noin 15 % suhteessa toimialan muuhun henkilöstöön.

Hallinto- ja tukipalveluiden määrällinen henkilöstötavoite 1.1.2019 mennessä on 212 henkilöä. Tavoitteen on arvioitu toteutuvan pääosin suunnitelman mukaan. 31.5.2018 vakituisen henkilöstön määrä oli 217 henkilöä. Palveluista tavoitemitoituksessa ovat talous- ja suunnittelupalvelut, tietohallintopalvelut ja kehittämisspalvelut. Viestintäpalvelut sekä hallinto- ja lakipalvelut tulevat saavuttamaan mitoitustavoitteen mikäli suunniteltu eläkepoistuma ja uudelleensijoittumiset toteutuvat annetun aikataulun mukaisesti. Henkilöstöpalveluissa mitoitus toteutuu eläköitymisen myötä pienellä viiveellä.

Henkilöstön mitoitustavoitteen saavuttamiseksi kehitetään työnkuvia, osaamista, sekä työn tekemisen tapoja. Tehävärakenteita uudistetaan ja tehostetaan yhteistyössä eri palveluiden välillä. Henkilöstön eläköitymisen ja muun vaihtuvuuden yhteydessä arvioidaan tarve täyttää tehtävä uudelleen.

Palvelutuotannossa tarvittavan henkilöstön saatavuus ja pysyvyys varmistetaan panostamalla etenkin ennakoivaan rekrytointiin, perehdyttämiseen, työyhteisöjen toimivuuteen sekä osaamisen kehittämiseen. Monipaikkaisen työn kautta kehitetään uusia työ-, yhteistyö- ja toimintatapoja mukaan lukien erilaisten viestintäkanavien hyödyntäminen ja etätö. Henkilöstöä kannustetaan joustavan ja monipaikkaisen työntekeymisen avulla laajaan yhteistyöhön ja avoimeen vuorovaikutukseen sekä tiedon jakamiseen. Henkilöstön osallisuutta vahvistetaan jaetun johtajuuden avulla, jossa yhteisön jäsenet johdon tuella osallistuvat toiminnan ja itsensä johtamiseen. Tavoitteena on mm. uusien toimintatapojen yhteinen kehittäminen ja kokeilu, yhteinen tavoitteiden asettelu ja niihin sitoutuminen sekä muutosta ja oppimista tukevan työympäristön rakentaminen.

Digitalisaatio ja hyvä asiakaskokemus edellyttävät henkilöstön hyvää perehdyttämistä, osaamisen jatkuvaa kehittämistä ja sen jakamista sekä verkostoitumista ja hyviä vuorovaikutustaitoja. Näitä taitoja edistetään Kympp Akatemia –koulutusohjelman avulla.

Tilankäyttösuunnitelma 2019 - 2021

Kaupunkiympäristön toimiala jatkaa toimialan uuden toimitaloratkaisun valmistelua. Tilahanke tulee vaikuttamaan koko toimialan tulevaan tilankäyttöön. Kaupunkiympäristötoimialan tilankäyttö on 31.12.2017 yhteensä 38 400 m². Uuden toimitalon valmistuessa tilankäyttö vähenee 27 300 m²:iin eli 13,4 htm²/ henkilöä. Tilankäyttösuunnitelma on esitetty liitteessä 2.

Digitalisaatio ja tietotekniikka palvelutuotannon ja prosessien kehittämisessä

Toimialan digitalisaatio-ohjelman tavoitteena on maailman toimivin kaupunkiympäristö, jossa on sujuvaa asua ja toimia ja digitaaliset ratkaisut säästävät aikaa arjessa hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimialan yhtenäinen, verkostomainen ja tieto- ja tietomallipohjainen tekeminen tuottaa käyttäjälähtöisiä ratkaisuja.

Toimialan digitalisaatio-ohjelman toimenpiteinä ovat asiakashyötyjen kasvattaminen, toiminnan uudistaminen tiedonhallintaa parantamalla ja yhteistyötä muiden toimialojen kanssa tiivistämällä sekä tietomallien hyödyntäminen kaikessa infra-alan toiminnassa. Toimiala ottaa kaupunki tasoisen roolin viedä eteenpäin tietomallinnusta, paikkatietostrategiaa, osaamisen kehittämistä ja IoT- ja älykästä kaupunkiympäristöä.

Tavoitteista ja toimenpiteistä syntyy seuraavia hankkeita vuodelle 2019. Sähköisten palveluiden hankkeita ovat yleisten alueiden lupien hakeminen ja rakennuslupien hakemisen kehittäminen, kiinteistötoimitusten ja tonttijakojen sähköinen palvelu ja pysäköintitunnuksien verkkokauppaan uusia tuotteita. Käynnistetään toimialan dokumenttien hallinnan uudistaminen hanke helpottamaan tiedon hallintaa, hanke jatkuu vuoteen 2022. Kympp Akatemia ja oppimisen alusta henkilöstön osaamisen kehittämisen tueksi. Nopeasti kehittyvän IoT- ja sensori kokonaisuuden haltuunotto ja siihen liittyvät perushankinnat. Katu- ja puistohankkeiden hankerekisterin kehittämistä jatketaan, yleisten alueiden omaisuustietorekisterin raportointia parannetaan ja urakanvalvontajärjestelmä hankitaan. Edellä mainittujen hankkeiden lisäksi tarvitaan laite-, verkko- ja muita infrastruktuurihankintoja palvelujen jatkuvuuden ja käytettävyyden perustaksi.

Tärkein valtakunnallinen digiyhteistyöhanke on Liikenneministeriön ja kuuden kaupungin yhteinen hanke, jonka tavoitteena on kansallisen Infra-alan kustannuslaskentajärjestelmän ja –palvelun uudelleen rakentaminen.

Hankkeet arvioidaan kokonaisarkkitehtuurin kautta ja hankehallintaa kehitetään siten, että toiminnan kehittämissä hankkeissa huomioidaan tietojen avaaminen laajempaan käyttöön.

Tietojärjestelmät , -mallinnus ja tiedonhallinta

Toimialalla käynnistetään asiantuntijoiden yhteistyöverkosto kaupunkimallin hyötyjen ja käyttömahdollisuuksien kartoittamiseksi. Palvelutuotannossa tutkitaan mm. rakennustietomallien käyttöä rakennusvalvonnassa ja kiinteistöomaisuuden hallinnassa.

3D-tietomallit ovat tulossa perinteisten kartastojen sekä muiden paikkatietoaineistojen rinnalle ja niissä sovelletaan avoimiin tietorakenteisiin ja ohjelmistoihin perustuvia ratkaisuja. Valtakunnallisista hankkeista merkittävimpiä ovat kolmiulotteisen kiinteistönmuodostuksen mahdollistavan järjestelmän toteutus ja käyttöönotto, valtakunnallisesti yhtenäisten paikkatietotuotteiden kehittäminen sekä julkisen hallinnon paikkatietoalustan toteutus.

Kaavoitusprosessin toimintatapoja ja tiedonhallintaa uudistetaan niin, että tiedot saadaan tietokantoihin, josta ne ovat hyödynnettävissä läpi koko maankäytön suunnittelun, rakentamisen ja ylläpidon arvoketjun sekä laajemminkin avoimena datana. Kaupunki osallistuu myös kansallisen kaavan tietomallin kehitystyöhön, jossa pyritään valtakunnallisesti yhteen toimivaan tietosisältöön.

Digitalisaation mukanaan tuomia uusia mahdollisuuksia hyödynnetään ja niihin varaudutaan mm. liikenteen ohjauksessa ja hallinnassa, joukkoliikennejärjestelmän ja automaattisen liikenteen kehittämisessä.

Puistosuunnittelussa on käynnissä hanke (BIM) puistojen tietomallintavasta suunnittelusta, hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun asti.

Uusi maanvuokrausjärjestelmä (MVJ) otetaan käyttöön vuoden 2019 aikana.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmään tulee muutoksia, koska ympäristöterveydenhuoltoon on tulossa oma valtakunnallinen valvontatietojärjestelmä (VATI).

Taloteknisten tietojärjestelmien parempaan hallittavuuteen tähtäävää kehittämishanketta jatketaan. Osana kehittämishanketta täsmennetään kiinteistöturvallisuuden vastuunjakoa yhdessä kaupunginkanslian kanssa. Talotekninen tietoverkko -hankkeen tavoitteena on selvittää ja kuvata toimialan omistamien sekä hallinnoimien rakennusten ja niiden tilojen taloteknisten tietojärjestelmien nykytila ja määritellä niille kehitystavoitteita tieto- ja tilaturvallisuuden, hallittavuuden, etähallinnan, yhtenäistämisen, automaatiotason noston, hankinnan yhtenäistämisen ja yleisen kustannustehokkuuden osalta sekä tutkia IoT:n tarjoamia mahdollisuuksia rakennusten toiminnan ohjaamiseen.

Vuoden 2019 aikana otetaan käyttöön uusi rakennusten energiankulutusseurantajärjestelmä, jonka avulla rakennusten energiankulutusten seuranta päästään kehittämään lähemmäs energiatehokkuuden seuranta.

Pilotoitavana on rakennusten sisäilmaa reaaliaikaisesti mittaavia ja käyttäjäpalautetta kerääviä järjestelmiä, joita voidaan yhdistää energiankulutusseurannan osaksi varmistamaan sitä, ettei energiatehokkuutta tavoitellessa tingitä sisäilmaolosuhteista. Järjestelmät linkittyvät taloteknisten tietoverkkojen kehittämiseen.

Sähköinen asiointi

Toimialalla lisätään sähköisen asioinnin mahdollisuuksia ja asiakaslähtöisyyttä parannetaan muun muassa esteettömyyden näkökulmasta. Valtakunnallisen Lupapiste-palvelun käyttöä laajennetaan koskemaan yleisen alueiden lupia ja ympäristölupia sekä rakennusvalvontamittauksia, rakentamisen tietopalvelua, maalämmön rakennettavuus selvityksiä ja kiinteistötoimituksia.

Sähköisen asioinnin käyttäjämääriä pyritään lisäämään määrätietoisesti hyödyntämällä erilaisia viestintäkanavia mm. Chatin käyttöä laajennetaan asiointikanavana.

Asukaspysäköintilupien verkkokaupan käyttöönotto ja kehittäminen jatkuvat.

Asuntopalveluissa sähköisen asioinnin laatua kehitetään edelleen vuorovaikutteisuutta lisäämällä. Yhteinen asiakaspalvelu ottaa käyttöön sähköisen ajanvarausjärjestelmän asiantuntijapalveluiden välittämisessä. Sen lisäksi puhelujärjestelmää kehitetään – asiakkaille se näyttäytyy yhtenä palvelunumerona

Pysäköinnin tietovaraston käyttöönotto ja tiedon jakaminen avoimena datana mahdollistaa pysäköinnin tilannekuvien kehittämisen. Voimassaolevien liikennejärjestelyjen reaaliaikaista sähköistä tietoa, pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevia liikennejärjestelyjä ja niistä tiedottamista kehitetään edelleen.

Osakehuoneistojen hallintaan ja valvontaan liittyvä tieto on yhtiöiden toimesta siirtymässä nopealla aikataululla sähköiseksi. Yhdessä kanslian kanssa luodaan toimintatavat ja ohjeet sähköisen materiaalin vastaanottamiseen, kirjauttamiseen ja jakeluun etujen valvonnan tehostamiseksi.

Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet

Kaupunkirakenne 3 10 01

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Talousarviokohdan vastuulla olevat sitovien toiminnallisten tavoitteiden mittarit ovat:

- Asuntotuotannon edellytysten turvaaminen ja edistäminen:

- Kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m² pääosin raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 %.
- Rakennusoikeutta luovutetaan vähintään 440 000 k-m².
- Asuntotuotanto-ohjelman ja katuinvestointiohjelman yhteensovittaminen; ATO-mittarin tavoitetaso 360.

- Ekologisesti kestävä kehityksen turvaaminen:

- Kehitetään ja otetaan käyttöön Hiilineutraali Helsinki 2035 – toimenpideohjelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnin työkalu.
- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa.
- Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 80 % hyötykäytetään.

- Asiakaskokemuksen parantaminen:

- Koko toimialan asiakastytyväisyys paranee edellisvuodesta.
- Digitaalinen asiakkuus: Yhteinen tavoite kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan (Kuva) kanssa tukemaan kaupungin oma.helsinki -palvelun profiilipilotointia ja sen käyttöä Helsinki- sovelluksessa. Mittari: Kymppä tutkii oma.helsinki -ratkaisun mahdollisuudet ja kokeilee sitä ainakin yhdessä palvelussa.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Talousarviokohdan muut toiminnalliset tavoitteet ovat:

- Arvioidaan ja raportoidaan yleiskaavan toteutuminen toteuttamisohjelman mukaisesti.
- Turvataan yritysten toimintaedellytykset ja elinkeinoelämän toimivuus varmistamalla kaavoituksella, että toimitilakaavavaranto ei vähene nykyisillä työpaikka-alueilla eikä keskustoissa. Laaditaan riittävästi ja oikea-aikaisesti toimitilakaavoja kaupunkirakenteen ja saavutettavuuden kannalta hyvillä paikoilla.
- Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan on vähintään 74 % ja joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä on vähintään 22 %.
- Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärän vähenemistrendi on vähintään 2 % viiden edellisen vuoden keskiarvosta.
- Keskusta-alueiden kävely-ympäristön toiminnallinen ja kaupunkikuvallinen laatu paranee. Mittari: Jatketään vuonna 2017 käyttöön otetun seurantamenetelmän käyttöä. Laatutietoja kerätään pidemmältä aikaväliltä laajasti eri keskusta-alueilta, jonka jälkeen on mahdollista hyödyntää seurantatiedon vertailua ja arvioida kehittymistä.
- Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa tuetaan toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena on pyöräilyn kulkutapaosuuden lisääminen ja turvallisuuden edistäminen. Mittari: Pyöräiliikenteen automaattilaskentapisteissä pyörämäärät kasvavat kolmen edellisen vuoden keskiarvosta. Pyöräilyn turvallisuuteen tyytyväisten osuus kasvaa edelliseen pyöräilybarometrin tulokseen (2016).

- Kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksen toinen vaihe on käynnissä.
- Luonnon monimuotoisuutta turvataan laatimalla hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset kolmelle luonnonsuojelualueelle.
- Rakennusvalvonnan lupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on 63 päivää.
- Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevista ilmoituksista 80 % ratkaistaan 55 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta.
- Oleskelutilojen, mm. päivähoitotilat, koulut, majoitustilat ja nk. hygieniaa edellyttävien huoneistojen käyttöönottoa koskevista ilmoituksista 80 % käsitellään alle 15 vuorokaudessa.
- Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistaan 200 vuorokaudessa asian vireille tulosta.
- Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaikojen keskiarvo enintään 19 pv.
- Uusia elintarvikehuoneistoja ja toimijanvaihdoksia koskevien ilmoitusten keskimääräinen käsittelyaika on enintään 7 vuorokautta.
- Otetaan käyttöön toimialan asiakastyötä ohjaava asiakastyön ajokortti.

Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet

- Hiilineutraali Helsinki 2035 tuo mukanaan lukuisia kaupungin toimintaan, rakentamiseen, hankintoihin ja rakennusten käyttöön liittyviä tavoitteita ja muutoksia. Hiilineutraali Helsinki 2035 –ohjelmaan, mennee valtuuston päätettäväksi syksyllä 2018. Ohjelman seurantaan ollaan kehittämässä konseptia, jota kautta toimenpiteitä seurataan.
- Helsingin tavoite kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiselle on 60 % vähennys vuoteen 2030 mennessä. Kasvihuonekaasupäästöt lasketaan kerran vuodessa osana kaupungin ympäristöraportointia. Kaupunkiympäristön ympäristöohjelmassa, joka menee kaupunkiympäristölautakunnan päätöksentekoon syyskuussa 2018, on nostettu toimenpiteitä erityis seurattavaksi Hiilineutraali Helsinki 2035-ohjelmasta. Ympäristöohjelma sisältää mm. toimenpiteen vuodelle 2019, jossa lasketaan Kaupunkiympäristön toimialan oman toiminnan aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ja niiden osuus koko kaupungin päästöistä, ja tämän perusteella määritetään toimenpiteitä, joilla päästöjä voidaan vähentää.

Talousarviokohdan ympäristöä ja energiatehokkuutta koskevat tavoitteet ovat:

- Vuoden 2019 sitovana tavoitteena on kehittää ja ottaa käyttöön Hiilineutraali Helsinki 2035 – toimenpideohjelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnin työkalu.
- Määrällisissä tavoitteissa seurataan ulkovalaistuksen energian kulutusta KWh/asukas.

Tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut

Liitteessä 3 on esitetty tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut.

Suoritteet- ja tunnusluvut

Liitteessä 3 on esitetty talousarviokohdan suoritteet ja tunnusluvut.

Rakennukset 3 10 02

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Talousarviokohdan vastuulla olevat sitovien toiminnallisten tavoitteiden mittarit ovat:

Ekologisesti kestävä kehityksen turvaaminen:

- Energiansäästö tavoite on neljä prosenttia vuoden 2015 ominaisenergiankulutuksesta ulkovalaistuksen (kWh/asukas) ja toimitilojen (kWh/m²) osalta.

Asiakaskokemuksen parantaminen:

- Koko toimialan asiakastyytyväisyys paranee edellisvuodesta.

Tilojen ja alueiden monipuolinen ja tehokas käyttö

- Tyhjien tilojen osuus enintään 4 %.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Talousarviokohdan muut toiminnalliset tavoitteet ovat:

- Otetaan käyttöön toimialan asiakastyötä ohjaava asiakastyön ajokortti.

Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet

Energiatehokkuussopimuksessa Helsinki on sitoutunut säästämään energiaa 7,5 % vuoden 2015 tasosta vuoteen 2025 mennessä. Seurannassa on kaupungin hallitsemien kiinteistöjen sekä yleisten alueiden sähkön ja energiankulutustiedot.

Talousarviokohdan ympäristöä ja energiatehokkuutta koskevat tavoitteet ovat:

- Energiansäästö tavoite on neljä prosenttia vuoden 2015 ominaisenergiankulutuksesta ulkovalaistuksen (kWh/asukas) ja toimitilojen ((kWh/m²) osalta.
- Määrällisissä tavoitteissa seurataan kaupungin palvelurakennusten sääkorjattua lämpöenergian kulutusta kWh/bm²/v.

Tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut

Liitteessä 4 on esitetty tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut.

Suoritteet- ja tunnusluvut

Liitteessä 4 on esitetty talousarviokohdan suoritteet ja tunnusluvut.

Asuntotuotanto 3 10 03

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Talousarviokohdan vastuulla olevat sitovien toiminnallisten tavoitteiden mittarit ovat:

Asuntotuotannon edellytysten turvaaminen ja edistäminen.

- Asuntotuotanto vähintään 1500 asuntoa.

Asiakaskokemuksen parantaminen

- Koko toimialan asiakastytyväisyys paranee edellisvuodesta.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Talousarviokohdan muut toiminnalliset tavoitteet ovat:

- Otetaan käyttöön toimialan asiakastyötä ohjaava asiakastyön ajokortti.

Energiätehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet

Talousarviokohdan ympäristöä ja energiatehokkuutta koskevat tavoitteet:

- Asuntotuotannolla on kestävän rakentamisen toimenpideohjelma uudisrakentamiselle ja peruskorjauksille vuosille 2017-2021.
- Asuntotuotannon uudiskohteiden E-lukutavoite kerrostaloille on noin 10 % määräystasoa tiukempi.

Tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut

Liitteessä 5 on esitetty tuottavuuden kehittymistä kuvaavat tunnusluvut.

Suoritteet- ja tunnusluvut

Liitteessä 5 on esitetty talousarviokohdan suoritteet ja tunnusluvut.

Käyttötalous

3 10 01 Kaupunkirakenne *)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNTITULOT	121 558	15 806	15 806	15 806
MAKSUTULOT	53 931	53 522	53 522	53 522
TUET JA AVUSTUKSET	49	14	14	14
VUOKRATULOT	260 055	258 722	258 722	258 722
MUUT TULOT	16 590	124 135	124 135	124 135
VALMISTUS OM.KÄYTT	5 217	5 217	5 217	5 217
TULOT YHTEENSÄ	457 400	457 416	457 416	457 416
PALKAT JA PALKKIOT	55 032	55 220	56 336	56 336
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-286	-105	-35	-35
HENKILÖSIVUMENOT	15 425	15 212	15 541	15 541
PALVELUJEN OSTOT	94 201	96 768	100 256	103 110
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	5 407	5 814	5 886	5 986
AVUSTUKSET	1 839	1 786	1 786	1 786
VUOKRAT	12 261	12 140	12 473	12 513
MUUT MENOT	1 813	1 935	1 903	1 903
MENOT YHTEENSÄ	185 692	188 770	194 146	197 141
TOIMINTAKATE	271 708	268 646	263 270	260 275
POISTOT	87 426	88 739	88 939	89 139
TULOS	184 282	179 907	174 331	171 136
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	184 282	179 907	174 331	171 136

*) Talousarviokohta sisältää kaupunkiympäristön toimialan bruttobudjetoidut toiminnot: Hallinto- ja tukipalvelu palvelukokonaisuus, maankäyttö ja kaupunkirakenne palvelukokonaisuus, osuus rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuudesta sekä palvelut ja luvat palvelukokonaisuus.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne *)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNTITULOT	106 067	1 439	1 439	1 439
MAKSUTULOT	10 000	10 260	10 260	10 260
TUET JA AVUSTUKSET	0	0	0	0
VUOKRATULOT	250 000	250 000	250 000	250 000
MUUT TULOT	1 400	109 000	109 000	109 000
VALMISTUS OM.KÄYTT	5 217	5 217	5 217	5 217
TULOT YHTEENSÄ	372 684	375 916	375 916	375 916
PALKAT JA PALKKIOT	18 599	18 851	19 224	19 224
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-30	-35	-35	-35
HENKILÖSIVUMENOT	5 199	5 178	5 281	5 281
PALVELUJEN OSTOT	7 782	9 436	11 177	12 377
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	193	177	177	177
AVUSTUKSET	0	0	0	0
VUOKRAT	3 259	3 302	3 302	3 302
MUUT MENOT	539	641	641	641
MENOT YHTEENSÄ	35 541	37 550	39 767	40 967
TOIMINTAKATE	337 143	338 366	336 149	334 949
POISTOT	9 000	9 000	9 000	9 000
TULOS	328 143	329 366	327 149	325 949
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	328 143	329 366	327 149	325 949

*) Maankäyttö- ja kaupunkirakenne bruttobudjetoitu palvelukokonaisuus muodostaa osan talousarviokohdasta 31001 kaupunkirakenne.

Rakennukset ja yleiset alueet, bruttobudjetoitu osuus *)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNTITULOT	8 000	8 000	8 000	8 000
MAKSUTULOT	18	18	18	18
TUET JA AVUSTUKSET	0	0	0	0
VUOKRATULOT	222	222	222	222
MUUT TULOT	0	0	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0	0	0
TULOT YHTEENSÄ	8 240	8 240	8 240	8 240
PALKAT JA PALKKIOT	2 952	3 100	3 184	3 184
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	0	0	0
HENKILÖSIVUMENOT	856	900	923	923
PALVELUJEN OSTOT	74 000	74 000	75 184	76 838
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	4 586	4 486	4 558	4 658
AVUSTUKSET	30	30	30	30
VUOKRAT	1 170	1 134	1 152	1 177
MUUT MENOT	500	500	500	500
MENOT YHTEENSÄ	84 094	84 150	85 531	87 311
TOIMINTAKATE	-75 854	-75 910	-77 291	-79 071
POISTOT	78 000	78 000	78 000	78 000
TULOS	-153 854	-153 910	-155 291	-157 071
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-153 854	-153 910	-155 291	-157 071

*) Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden bruttobudjetoitu osuus muodostaa osan talousarviokohdasta 31001.

Palvelut- ja luvat *)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNTITULOT	6 669	6 367	6 367	6 367
MAKSUTULOT	43 913	43 244	43 244	43 244
TUET JA AVUSTUKSET	49	14	14	14
VUOKRATULOT	9 833	8 500	8 500	8 500
MUUT TULOT	15 190	15 135	15 135	15 135
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0	0	0
TULOT YHTEENSÄ	75 654	73 260	73 260	73 260
PALKAT JA PALKKIOT	21 569	21 663	22 092	22 092
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-196	0	0	0
HENKILÖSIVUMENOT	6 028	5 950	6 085	6 085
PALVELUJEN OSTOT	5 923	6 022	6 022	6 022
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	525	516	516	516
AVUSTUKSET	1 671	1 686	1 686	1 686
VUOKRAT	4 855	5 080	5 095	5 110
MUUT MENOT	473	553	521	521
MENOT YHTEENSÄ	40 848	41 470	42 017	42 032
TOIMINTAKATE	34 806	31 790	31 243	31 228
POISTOT	426	1 139	1 139	1 139
TULOS	34 380	30 651	30 104	30 089
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	34 380	30 651	30 104	30 089

*) Palvelut ja luvat bruttobudjetoitu palvelukokonaisuus muodostaa osan talousarviokohdasta 31001.

Hallinto- ja tukipalvelut *)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNTITULOT	822	0	0	0
MAKSUTULOT	0	0	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0	0	0
VUOKRATULOT	0	0	0	0
MUUT TULOT	0	0	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0	0	0
TULOT YHTEENSÄ	822	0	0	0
PALKAT JA PALKKIOT	11 912	11 606	11 836	11 836
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-60	-70	0	0
HENKILÖSIVUMENOT	3 342	3 184	3 252	3 252
PALVELUJEN OSTOT	6 496	7 310	7 873	7 873
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	103	635	635	635
AVUSTUKSET	138	70	70	70
VUOKRAT	2 977	2 624	2 924	2 924
MUUT MENOT	301	241	241	241
MENOT YHTEENSÄ	25 209	25 600	26 831	26 831
TOIMINTAKATE	-24 387	-25 600	-26 831	-26 831
POISTOT	0	600	800	1 000
TULOS	-24 387	-26 200	-27 631	-27 831
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-24 387	-26 200	-27 631	-27 831

*) Hallinto- ja tukipalvelut bruttobudjetoitu palvelukokonaisuus muodostaa osan talousarviokohdasta 31001.

3 10 02 Rakennukset*)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNTITULOT	2 594	3 000	3 000	3 000
MAKSUTULOT	4 000	4 000	4 000	4 000
TUET JA AVUSTUKSET				
VUOKRATULOT	492 000	499 700	505 700	511 700
MUUT TULOT	4 500	4 500	4 500	4 500
VALMISTUS OM.KÄYTT	9 000	9 500	9 500	9 500
TULOT YHTEENSÄ	512 094	520 700	526 700	532 700
PALKAT JA PALKKIOT	17 100	18 000	18 402	18 402
HENKILÖSTÖKORVAUKSET				
HENKILÖSIVUMENOT	4 750	5 000	5 111	5 111
PALVELUJEN OSTOT	56 500	55 118	56 000	57 232
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	1 500	1 500	1 500	1 500
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	33 000	33 000	33 528	34 266
AVUSTUKSET				
VUOKRAT	161 745	166 000	170 000	172 550
MUUT MENOT	1 500	1 000	1 000	1 000
MENOT YHTEENSÄ	276 095	279 618	285 541	290 061
TOIMINTAKATE	235 999	241 082	241 159	242 639
POISTOT	160 000	160 000	160 000	160 000
TULOS	75 999	81 082	81 159	82 639
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	75 999	81 082	81 159	82 639

*) Nettobudjetoitu talousarviokohta 31002.

3 10 03 Asuntotuotanto*)

*1000 eur	Tubu 2018	TAE2019	TS 2020	TS 2021
MYYNITULOT	23 200	23 460	23 900	24 100
MAKSUTULOT	0			
TUET JA AVUSTUKSET	0			
VUOKRATULOT	0			
MUUT TULOT	0			
VALMISTUS OM.KÄYTT	0			
TULOT YHTEENSÄ	23 200	23 460	23 900	24 100
PALKAT JA PALKKIOT	4 405	4 665	4 770	4 770
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	0	0	0
HENKILÖSIVUMENOT	1 498	1 380	1 310	1 310
PALVELUJEN OSTOT	5 434	5 575	5 664	5 788
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	196	200	203	207
AVUSTUKSET	12	12	12	12
VUOKRAT	270	320	422	423
MUUT MENOT	7 654	7 625	8 100	8 400
MENOT YHTEENSÄ	19 469	19 777	20 481	20 910
TOIMINTAKATE	3 731	3 683	3 419	3 190
POISTOT	45	45	45	45
TULOS	3 686	3 638	3 374	3 145
TUOTTOTAVOITE	0	0	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 686	3 638	3 374	3 145

*) Nettobudjetoitu talousarviokohta 31003.

3 10 04 HSL- ja HSY-kuntayhtymien maksuosuudet

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) maksuosuudet esitetty liitteessä 6.

3 10 06 Tuki HKL:lle

HKL:n tuki esitetty liitteessä 6.

Avustukset

Avustukset	TP 2017 *1000 eur	TA 2018 *1000 eur	TAE 2019 *1000 eur	TSE 2020 *1000 eur	TSE 2021 *1000 eur
Asuintalojen hissien rakentaminen	1 026	1 606	1 606	1 606	1 606
Ympäristö- ja lupajaosto	22	22	60	60	60
Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy	62	62	90	90	90

Asuintalojen hissien rakentamiseen esitetään talousarviossa avustusmäärärahaa 1,6 milj. euroa.

Ympäristö- ja lupajaostolle esitetään talousarviossa avustusmäärärahoihin 0,06 milj. euroa. Ympäristö- ja lupajaosto saa huomattavan paljon laadukkaita hakemuksia toimintaan, joilla suoraan tuetaan kaupungin ympäristönsuojeluun ja ympäristöterveydenhuoltoon liittyvien kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista.

Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus OY:lle esitetään talousarviossa avustusmäärärahoihin 0,09 milj. euroa. Kierrätyskeskuksen toiminta on merkittävästi laajentunut, se on perustanut uusia myymälöitä ja luonut uusia toimintatapoja. Toimenpiteet eivät kuitenkaan vielä tuo taloudellista tulosta (yritys tehnee tänä vuonna tappiota) ja keskuksen tukeminen on tarpeen Helsingin strategiassakin korostetun kiertotalouden edistämiseksi.

Investoinnit

801 Kiinteä omaisuus

8 01 50 Kiinteän omaisuuden myynti

Vuodelle 2019 on kiinteää omaisuutta arvioitu myytävän 100 milj. eurolla, josta kiinteän omaisuuden myyntiin kirjataan tasearvon mukaiset 5 milj. euroa. Erotuksena syntyvät 95 milj. euron myyntivoitot kirjataan talousarviokohtaan kaupunkirakenne. Vuosille 2020 – 2028 arvioidaan myyntituloksi 100 milj. euroa vuosittain. Pääosa tuloista saadaan asuntontteja myymällä.

Myyntiarvion päästään, mikäli suhdannetilanne ei merkittävästi heikkene, myytäviksi kaavailtujen tonttien asema-kaavat vahvistuvat suunnitellusti ja tonttien luovuttamisen vaatimien katujen, esirakentamisen ja rakennuskelpoiseksi saattamisen rahoitus- ja toteutusresurssit on ajoissa varmistettu.

8 01 01 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset Kylk:n käytettäväksi

Talousarvioehdotuksessa on vuodelle 2019 esitetty 10 milj. euron määrärahaa. Määrärahalla varaudutaan muun muassa Raide-Jokerin ja muiden maankäytön painopistealueiden toteutumisen edistämiseen tähtäävään maanhankintaan. Esitys ei sisällä maankäyttösopimusten maana saatavien maankäyttökorvausten ja niihin liittyvien kiinteistöjärjestelyjen vaatimia ns. teknisiä määrärahoja, joiden määrät vuositasolla suuresti vaihtelevat. Niiden osalta esitetään tapauskohtaisesti ylitysoikeuksia. Vuosille 2020 – 2021 esitetään 11,8 milj. euron perusmäärärahaa kullekin vuodelle.

8 01 03 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, Kylk:n käytettäväksi

Talousarviokohdan investointiehdotus perustuu kaupunginhallituksen 28.5.2018 talousarviokohtaan päättämään tekniseen raamiin 24,8 milj. euroa.

8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Tonttien ja muiden kuin projektialueiden rakentamiskelpoiseksi saattamiseen varattua määrärahaa käytetään pilaantuneiden maiden puhdistamiseen ja esirakentamiseen. Määrärahaa on varattu raamin mukaisesti 21,3 milj. euroa vuodelle 2019 sekä 18,7 milj. euroa vuodelle 2020 ja 2021. Merkittävimmät tiedossa olevat kohteet ovat Vesalan ala-asteen purkutyö, käynnissä olevan Hakaniemen hallin peruskorjaukseen liittyvät pohjanvahvistustyöt ja Raide-Jokerin viereisten täydennysrakentamisalueiden toteutettavuuteen liittyvät kaasuputkien siirrot Oulunkylässä.

Asuntotuotantotavoitteen nousu 6000 asunnosta 7000 asuntoon/vuosi vaikuttaa vastaavasti tonttien rakentamiskelpoisuusinvestointimäärärahatarpeen lisääntymiseen. Tämän vuoksi raamin ylityspaineina vuodelle 2019 joudutaan esittämään mahdollistavan Tapanilan Falkullan kiilan esirakentamisen kustannukset (6,6 milj. euroa) sekä useiden käynnistymässä olevien pienempien hankkeiden kustannukset (yhteensä 1,3 milj. euroa). Myös Vuosaaren elinkaarimallilla toteutettavan lukion maaperän kunnostuskustannukset (2,3 milj. euroa) ja Tukutorin uuden pakastamon vaatimat edellytysinvestoinnit (3 milj. euroa) joudutaan esittämään ylityspaineina. Yhteensä raamin ylityspaineita on 13,2 milj. euroa vuodelle 2019. Lisäksi Oulunkylän kaasuputken siirtohankkeen kustannukset voivat Pirjontien osuuden toteuttamismahdollisuuksista riippuen olla Gasumin kanssa tehtävän sopimuksen mukaan 5,3 milj. euroa suuremmat kuin talousarvioehdotuksessa esitetty 8,9 milj. euroa.

8 01 03 02 Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit

Talousarvioehdotuksessa vuosille 2019 ja 2020 määrärahaa on varattu raamin mukaisesti 3,5 milj. euroa. Vuodelle 2021 esitetään 4,5 milj. euron määrärahaa. Täydennysrakentamiskorvauksella ja korvausinvestointikustannuksilla luodaan edellytyksiä toteuttaa täydennysrakentamista. Täydennysrakentamiskorvauksella hankitaan kaupungille maata ja uutta asuinrakennusoikeutta. Korvausinvestointikustannuksilla hankitut alueet saatetaan rakentamiskelpoiksi tonteiksi. Vireillä on useita laajempia kaavahankkeita mm. Myllypurossa ja Laajasalossa, joissa lähivuosina tullaan soveltamaan korvausmenettelyä.

801 Yhteenveto kiinteä omaisuus

8 01 Kiinteä omaisuus	TP 2017 *1000 eur	TA 2018 *1000 eur	TAE 2019 *1000 eur	TSE 2020 *1000 eur	TSE 2021 *1000 eur
TULOT	7 917	5 000	5 000	5 000	5 000
MENOT	23 131	30 300	34 800	35 000	34 000
8 01 50 Kiinteän omaisuuden myynti	7 917	5 000	5 000	5 000	5 000
8 01 01 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	9 134	11 500	10 000	11 800	11 800
8 01 03 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	13 997	18 800	24 800	22 200	23 200
8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen	13 411	15 300	21 300	18 700	18 700
8 01 03 02 Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit	586	3 500	3 500	3 500	4 500

Liite 7, Hankeohjelma kiinteä omaisuus 2019 – 2028

802 Rakennukset

Talonrakennusinvestointeihin vuodelle 2019 ehdotetaan yhteensä 260,1 miljoonaa euroa, josta uudis- ja lisärakennushankkeisiin ja niiden suunnitteluun on esitetty 131,8 miljoonaa euroa sekä korjaushankkeisiin ja niiden suunnitteluun 128,3 miljoonaa euroa. Suunnitelmakaudella 2019–2021 talonrakennusinvestointeihin on vuodelle 2020 esitetty 238,0 milj. euroa ja vuodelle 2021 yhteensä 230,8 milj. euroa.

Investointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävimpiä rakenteilla olevia kiinteistöyhtiömuotoisina uudishankkeita ovat Metropolia ammatti-

korkeakoulun käyttöön tarkoitettu Myllypuron kampusrakennus ja kaupunkiympäristön toimialan yhteinen tilahanke. Muita kiinteistöyhtiömuotoisia tilahankkeita ovat Tukutorin pakastamon, Urheahallin ja Tanssin talon uudisinvestoinnit.

Lisäksi Laakson ja Malmin sairaalahankkeiden sekä Stadin ammattiopiston Roihupellon ja Myllypuron kampuksen tulevat tilat suunnitellaan rahoitettavaksi investointiohjelman ulkopuolelta. Laakson yhteissairaalalahankkeelle on kuitenkin varattu hankesuunnitteluun tarvittava rahoitus investointiohjelmasta. Myös Suutarila-Siltämäki-alueen koulu- ja päiväkotihankkeet suunnitellaan toteutettavaksi käyttäen vaihtoehtoista toteutus- ja rahoitusmuotoa.

Rakentamishjelmaehdotus vuosiksi 2019 – 2028 pohjautuu vuoden 2018 talousarvion 10-vuotiseen talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan. Rakentamishjelmassa olevat hankkeiden toteutusaikataulut ja rakentamiskustannukset on päivitetty vastaamaan nykyhetken tietoa. 10-vuotiseen talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan on lisätty uudisrakennushankkeita toimialojen hanke-esitysten perusteella ja korjaushankkeita sekä Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden pitkän tähtäimen korjaushjelmasta että toimialojen hanke-esitysten perusteella.

Uudisrakentamisen pääpaino kaudella 2019 - 2028 on uusien projektialueiden palvelurakennusten ja korvaavien uudisrakennusten toteuttamisessa. Merkittävimpiä uudis- ja lisärakennushankkeita vuosina 2019 - 2028 ovat Helsingin kielilukion korvaava uudisrakennus Myllypuroon, Jakomäen sydän – alueen uusi yhtenäinen peruskoulu sekä nuoriso- ja päiväkotitilat, Jätkäsaaren peruskoulu, Keski-Pasilan peruskoulu ja päiväkoti, Pakilan allianssi-hankkeet, rakentamispalveluliikelaitos Staran ja kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan (Kuva) liikuntapalvelun Vuosaaren työtukikohta sekä Vuosaaren lukion korvaava uudisrakennus. Lisäksi 10-vuotiskaudella rakennetaan lähes 40 kpl uutta erillistä tai koulun yhteydessä toimivaa päiväkotia.

Korjausrakentamisen ohjelmoinnin lähtökohtana on kaikkien toimitilojen mutta varsinkin koulurakennusten ja päiväkotien käyttökelpoisuuden, terveellisyyden ja turvallisuuden varmistaminen. Vuonna 2019 korjausrakentamisen investointitaso on 128 miljoonaa euroa. Uudisrakentamisesta 96 miljoonaa euroa on korvaavaa uudisrakentamista, eli talousarviovuonna 2019 käytetään yhteensä 224 miljoonaa euroa rakennusten korjausvelan hillitsemiseen. Korjausvelan kasvun rajoittamiseksi käytetään suunnitelmakaudella 2019–2021 keskimäärin 200 milj. euroa vuodessa korjaushankkeisiin ja korvaavaan uudisrakentamiseen.

Merkittävimpiä yksittäisiä korjaushankkeita suunnitelmakaudella 2019 - 2028 ovat Töölön kisahallin ja Finlandiatalon perusparannus. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan merkittävimpiä korjauskohteita ovat Aleksis Kiven koulun, Maunulan ala-asteen, Tahvonlahden ala-asteen, Taivallahden peruskoulun, Botby grundskolanin ja Käpylän alueen koulujen perusparannukset.

Talonrakennushankkeiden investointiohjelmaehdotuksessa 5-vuotiskaudella 2019 - 2023 on varauduttu kasvatus- ja koulutus toimialan korjaus- ja korvaaviin uudisrakennushankkeisiin yhteensä noin 780 miljoonalla eurolla. Kaudella toteutetaan noin 70 koulu- ja päiväkotirakennuksen perusparannukset tai korvaavat uudisrakennukset.

Kaikki yli 1,0 miljoonan euron työkohteet on esitetty omina hankkeinaan. Näiden kohdennettujen hankkeiden lisäksi vuodelle 2019 kohdentamattomiin korjaushankkeisiin on varattu 31 miljoonaa euroa. Kohdentamattomia määrärahoja käytetään rakennusosien ja laitteiden ennakoiviin korjauksiin, vaurioituneiden tilojen korjaamiseen, jotta tilat voitaisiin pitää käyttökunnossa ja välttyttäisiin lisävaurioilta, sekä välttämättömiin toiminnallisiin muutostöihin palveluverkkoa kehitettäessä.

Rakentamishjelman toteutuminen edellyttää käyttäjätoimialoilta panostusta ripeään tarveselvitysten ja erityisesti tilaohjelmien laadintaan. Ohjelman läpiviemiseksi tarvitaan myös pikaisesti useita osaavien ja kokeneiden hankesuunnittelijoiden uusia vakansseja sekä nykyistä laajempaa väistötilojen käyttöä. Rakennuttamisvaiheessa haasteita voi ilmetä niin resurssien riittävydessä kuin suhdanteiden aikaansaamassa tarjoushintojen nousussa.

802 Yhteenveto rakennukset

		TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
802	Rakennukset	190 070	218 391	260 140	238 010	230 830
80201	Uudis- ja lisärakennushankkeet kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	62 159	103 931	131 780	117 300	112 200
8020101	Uudisrakennushankkeiden tarveselvitukset	-80	1 000	3 770	1 000	1 000
8020102	Kasvatus- ja koulutustoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	21 033	63 800	104 110	104 360	103 370
8020103	Kaupunkiympäristötoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	2 952	690	0	0	0
8020104	Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	24 018	29 605	19 330	11 600	0
8020105	Sosiaali- ja terveystoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	1 554	519	90	340	7 830
8020106	Muut uudisrakennushankkeet	12 682	8 317	4 480	0	0
8020107	Rakennusten ja liikehuoneistojen ostot					
80202	Korjaushankkeet kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	120 953	112 550	128 360	120 710	118 630
8020201	Korjausrakennushankkeiden tarveselvitukset	1 295	1 900	1 900	1 900	1 900
8020202	Kasvatus- ja koulutustoimialan korjausrakennushankkeet	84 779	59 470	69 450	96 060	92 330
8020203	Kaupunkiympäristötoimialan korjausrakennushankkeet	2 297	3 460	11 160	8 960	0
8020204	Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan korjausrakennushankkeet	7 236	2 030	800	4 190	11 170
8020205	Sosiaali- ja terveystoimialan korjausrakennushankkeet	13 205	10 060	3 530	10	230
8020206	Muut korjausrakentamishankkeet	12 141	35 630	41 520	9 590	13 000

Liite 8, Hankeohjelma talonrakennushankkeet 2019-2028.

Vuokra- ja osakehankkeet

Talonrakennusinvestointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävimpiä rakenteilla olevia kiinteistöyhtiömuotoisina uudishankkeita ovat Metropolia ammattikorkeakoulun käyttöön tarkoitettu Myllypuron kampusrakennus ja kaupunkiympäristön toimialan yhteinen tilahanke. Muita kiinteistöyhtiömuotoisia tilahankkeita ovat Tukutorin pakastamon, Urheahallin ja Tanssin talon uudisinvestoinnit.

Lisäksi Laakson ja Malmin sairaalahankkeiden sekä Stadin ammattiopiston Roihupellon ja Myllypuron kampuksen tulevat tilat suunnitellaan rahoitettavaksi investointiohjelman ulkopuolelta. Laakson yhteissairaalahankeelle on

kuitenkin varattu hankesuunnitteluun tarvittava rahoitus investointiohjelmasta. Myös Suutarila-Siltamäki-alueen koulu- ja päiväkotihankkeet suunnitellaan toteutettavaksi käyttäen vaihtoehtoista toteutus- ja rahoitusmuotoa.

Liite 9, Vuokra- ja osakehanke-ehdotukset hankkeittain vuosille 2019-2021.

803 Kadut ja liikenneväylät

Katujen ja liikenneväylien investointiehdotus perustuu kaupunginhallituksen 28.5.2018 talousarviokohtaan päättämään tekniseen raamiin 134,464 milj. euroa.

	TP 2017 1 000 €	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
8 03 Kadut ja liikenneväylät	137 540	142 855	134 464	139 560	148 527

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus sisältää katujen ja liikenneväylien rakentamisen investointimäärärahat vuosille 2019 – 2021. Ehdotus perustuu kadunrakentamisen alustavaan investointiohjelmaan, joka on valmisteltu yhteistyössä toimialan eri osapuolten kanssa. Ehdotuksen sisältämät hankkeet on sovitettu yhteen muiden Yhteinen kunnallistekninen työmaa (YKT) osapuolten hankeohjelmien kanssa ja varmistettu hankkeita koskevan yhteistoteutuksen osapuolet ja laajuus. Lisäksi ehdotuksessa on otettu huomioon aluesuunnitelmissa (katuympäristön parantaminen) ja katujen ja liikenneväylien ylläpidossa esiin nousseet peruskorjaustarpeet (uudelleenpäällystys, katujen ja siltojen peruskorjaus). Kaupungin ja Liikenneviraston yhteishankkeet priorisoidaan Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) kanssa toteutuksen määräytyessä valtion budjetissa osoitetun rahoituksen perusteella.

Katu- ja liikenneväyläinvestointien talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosiksi 2019 - 2021 on laadittu siten, että asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) edellyttämät katuinvestoinnit varmistetaan ensisijaisesti. Asuntotuotannon katuinvestoinnit toteutetaan pääsääntöisesti kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen rakennusvaiheen työt (katurakenteet ml. alempi päällystekerros) tehdään ennen talonrakennuksen käynnistymistä. Toisen rakennusvaiheen (ylempi päällystekerros, istutukset ja viimeistely) toteutus ajoittuu alueen talonrakennuksen valmistumisen mukaan. Liikennejärjestelmää kehittäviä liikenneinvestointeja toteutetaan siten, että investoinnit tukevat asuntotuotantoa.

Asuntotuotannon varmistamisen jälkeen priorisoidaan kaupungin omaisuuden arvon säilyttämiseen liittyviä investointeja, jotka suurelta osin koostuvat katujen peruskorjaushankkeista. Siltojen ja muiden erikoisrakenteiden (melusteet, tukimuurit, portaat) oikea-aikainen peruskorjaus on välttämätöntä niiden käyttöturvallisuuden varmistamiseksi ja omaisuuden arvon säilyttämiseksi mahdollisimman taloudellisesti. Yksittäisten kohteiden peruskorjauksen lykkääminen lisää niihin syntyvien vaurioiden laajuutta ja vakavuutta ja vastaavasti korjaustyön määrää ja kustannuksia. Tällä hetkellä yli puolet (53,1 %) Helsingin siltapinta-alasta on enintään tyydyttävässä kunnossa. Kuntokartoituksista saatujen tunnuslukujen perusteella siltojen kunnan heikkenemistä on kyetty hidastamaan 2010-luvulla aiempaa korkeamman määrärahatason ansiosta. Siitä huolimatta Helsingin sillat ovat selvästi huonommassa kunnossa kuin Liikenneviraston sillat. Mikäli rahoitus vähenee taloussuunnitelmakaudella kasvattaa se siltojen korjausvelkaa entisestään ja samaan aikaan vaurioituminen lisääntyy. Ulkovalaistuksen investoinneilla parannetaan yleisillä alueilla liikkumisen turvallisuutta ja orientoitavuutta. Ikääntyvän katuverkon rappeutumisen estäminen vaatii nykyistä huomattavasti suurempaa panostusta myös katujen peruskorjaukseen sekä katujen uudelleen päällystykseen.

Katujen peruskorjausten yhteydessä kadun liikennejärjestelyt päivitetään kaupunkistrategian ja liikkumisen kehittämissuunnitelman tavoitteiden mukaisiksi. Investoinneissa priorisoidaan kestävien kulkumuotojen eli kävelyn, pyöräliikenteen ja joukkoliikenteen edistämistä. Kestäviin kulkumuotoihin kohdistetuilla investoinneilla vähennetään

myös henkilöautoliikenteen ruuhkahaittoja. Tavoitteena on parantaa kaupunkiympäristön laatua ja torjua ilmastonmuutoksen pitkän aikavälin haittoja. Keskustan ja aluekeskusten kaupunkiympäristön viihtyisyyden parantamisella lisätään myös kaupungin houkuttelevuutta sekä kaupunkilaisten että matkailijoiden kannalta.

Kaupungin omaisuuden hallinta sisältää myös ympäristöinvestointeja kuten tulvasuojauksia ja puukujanteiden uusimista. Akuuteilla tulvasuojeluinvestoinneilla varmistetaan asumisturvallisuus riskialueilla. Hulevesitulvien torjuntaan panostetaan kriittisissä kohteissa, kuitenkin ensi sijassa osana alueiden uudis- ja täydennysrakentamisen investointeja. Katupuukujanteiden kuntoselvityksen mukaan monet merkittävät puukujanteet on uusittava systemaattisesti tulevina vuosina. Puukujanteiden uusiminen tehdään katujaksottaisina kokonaisuuksina, ensi sijassa osana katujen peruskorjausta. Uusinvestoinneissa olevat melusuojaukset parantavat asumisolosuhteita ja viihtyisyyttä. Melusteiden rakentamisessa tukeudutaan mahdollisimman paljon ylijäämämassojen hyödyntämiseen, mikäli uudisrakentamisella ei voida liikenteen meluhaittojen leviämistä estää. Helsingissä meluntorjuntaa kohdistuu niin kaupungin katu ympäristöön kuin valtion ylläpitämiin yleisiin teihin.

Katu- ja liikenneväyläinvestointien yleisarviointia

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen mukaiset katu- ja liikenneväyläinvestoinnit vuosiksi 2019 – 2028 noudattavat kaupunginhallituksen 28.5.2018 päättämän teknisen investointiraamin tasoa. Investointitaso vaihtelee 134 - 166 miljoonan euron välillä.

8 03 Kadut ja liikenneväylät yhteensä	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
TAE 2019 & TSE 2019 – 2021 (raami, kh 28.5.2018)	134,464	139,560	148,527
TS 2019 – 2021(kvsto 29.11.2017)	137,286	139,134	148,700
Muutos	- 2,1 %	+0,3 %	-0,1 %

Kaupunginhallituksen päätöksessä vuoden 2019 katu- ja liikenneväyläinvestointien raami on 134,464 milj. euroa, joka on 2,1 % pienempi kuin kaupunginvaltuuston vuoden 2018 talousarvion yhteydessä hyväksymä taloussuunnitelma vuodelle 2019. Katu- ja liikenneväylät investointiraamista on kaupunkiympäristölautakunnan (Kylk) käyttöön osoitettu (uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit) yhteensä 62,406 milj. euroa ja kaupunginhallituksen käyttöön (projektialueiden kadut ja yhteishankkeet liikenneviraston kanssa) yhteensä 72,058 milj. euroa. Menettely mahdollistaa alakohtien joustavan esittämisen investointitarpeiden mukaan siten, että asuntotuotannon edellyttämät ja peruskorjauksen tiedossa olevat investointitarpeet tulevat tyydytettyä mahdollisimman täysimääräisesti käytettävissä olevalla määrärahalta.

Sähköautojen latauspisteiden edellyttämiä investointeja ei ole toimialan ehdotuksessa huomioitu, sillä sähköautojen latauspisteet toteutetaan markkinaehtoisesti. Kaupunki osoittaa kohteet yleisille latauspaikoille kaupungin yleisiltä alueilta.

AM-ohjelman mukainen asuntotuotantotavoite (7 000 asuntoa /vuosi) kohdistuu aluerakentamisprojektialueiden (Kamppi-Töölönlahti, Länsisatama, Kruunuvuorenranta, Pasila, Kuninkaankolmio, uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen) lisäksi hyvin voimakkaasti täydennysrakentamisalueille suurpiireissä. Vuonna 2017 Helsingissä valmistui 4 890 asuntoa. Tavoitteena oli 6 000 uutta asuntoa. Näistä suurpiirien täydennysrakentamisalueilla toteutui 63 %.

Uudisrakentamisen määrärahatasoa on esityksessä nostettu suurpiirien osalta taloussuunnitelmaehdotuksesta, jotta katuinvestointien osalta voidaan mahdollistaa asuntotuotantotavoitteen toteutuminen. Jatkossakin varaudutaan käyttämään tarvittaessa Projektialueen kadut-alakohdan Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen määrärahaa suurpiirien asuntotuotannon edellytysten mukaisesti.

Katujen perusparantamisinvestointitason nostoa annettu investointiraami ei juurikaan mahdollista, koska asuntotuotannon edistämisen puolella on nousupaineita.

Jalankulun ja pyöräliikenteen väyliin / kaistoihin panostaminen osaltaan lieventää perusparantamisen rahoitusvajetta, koska hanke yleensä edellyttää koko katupoikkileikkauksen muutosta. Hankkeen yhteydessä on perusteltua peruskorjata koko katu, mikä lisää hankkeen kustannuksia merkittävästi.

Raitiotieliikenteen kehittäminen rakennetussa katuympäristössä edellyttää pääsääntöisesti koko kadun poikkileikkauksen muutosta ja samassa yhteydessä koko katualueen perusparantamista. Raitiotieverkoston kehittämisen investoinnit kiskojen ja niihin liittyvien perustusten ja laitteiden osalta sisältyvät investointiraamin ulkopuolisen HKL-liikelaitoksen investointeihin, mutta kadun poikkileikkauksen muutoksen kustannukset kohdistuvat katujen perusrannusinvestointeihin.

Projektialueiden määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön. Määrärahojen jakautuminen projektialueiden kesken esitetään tässä yhteydessä alustavana ja tarkka projektialuekohtainen määrärahajako laaditaan syksyllä talousarvion laadinnan yhteydessä yhdessä kanslian talous- ja suunnitteluosaston aluerakentaminen, asuminen ja investoinnit -yksikön kanssa. Määrärahaajaossa huomioidaan reaalin kokonaistarve siten, että ylitysoikeudet huomioiden asuntotuotantotavoitteet ja sitoumukset pystytään hoitamaan.

Raide-Jokerin reitillä olevien ns. liittyvien hankkeiden kuten siltojen peruskorjaus, erilaiset liikennejärjestelyt ja pyöräilyhankkeiden toteutus Raide-Jokerin aikataulun mukaan tulevat aiheuttamaan paineita määrärahan riittävyydelle ja mahdollisesti siirtämään jo ohjelmoitujen hankkeiden toteutusta.

Katu- ja liikenneväyläinvestoinnit 2019- 2021

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2019 - 2021 on laadittu talousarvion 2018 sitovan alakohtajaon pohjalta

- 8 03 01 Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit/ Kylkn käyttöön
- 8 03 02 Projektialueiden kadut/khn käyttöön
- 8 03 03 Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa/khn käyttöön

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2019 – 2021 on käsitelty seuraavassa yksityiskohtaisemmin.

8 03 01 Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit, kylk:n käyttöön

8 03 01 Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit / Kylkn käyttöön	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
Uudisrakentaminen	17,60	17,10	18,00	17,60
Perusparantaminen	41,75	43,61	51,10	49,10
Muut investoinnit	1,80	1,70	3,00	2,70
Yhteensä	61,15	62,41	72,10	69,40

Uudisrakentaminen jakautuu seuraaviin alakohtiin:

8 03 01 01 Uudisrakentaminen	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
Eteläinen suurpiiri	0,5	0,7	0,6	0,6
Läntinen suurpiiri	1,1	1,4	2,3	2,3
Keskinen suurpiiri	1,1	3,0	2,7	1,0
Pohjoinen suurpiiri	1,4	0,7	1,2	1,8
Koillinen suurpiiri	5,0	4,0	4,5	5,6
Kaakkoinen suurpiiri	0,8	1,1	1,2	0,7
Itäinen suurpiiri	4,2	4,8	4,0	4,0
Östersundomin suurpiiri	0,5	0,4	0,5	0,5
Suurpiirit yhteensä	14,6	16,1	17,0	16,5
Melusteet	3,0	1,0	1,0	1,1
Kaikki yhteensä	17,6	17,1	18,0	17,6

Uudisrakentaminen sisältää myös tarvittavat katujen ulkovalaistus- ja liikennevaloinvestoinnit.

Suurpiireissä katuinvestoinnit kohdistuvat täydennysrakentamisalueille mm. Lauttasaari, Haaga, Koskelan sairaala, Tapulikaupunki, Maatullinpuiston eteläosa, Vanhan Tapanilantien alue, Viikki-Latokartano, Viikinmäki, Käs-kynhaltijantien alue, Siltalanpuiston alue, Myllypuron voimala-alue, Rukatunturintien alue, Lallukantien alue, Tankovainio, Naulakallion alue ja Vuosaari. Työpaikkarakentamisen kannalta tärkein kohde suurpiirien alueella on Kivikko. Lisäksi erillisiä katuhankkeita toteutetaan kaava-alueiden keskeneräisyyden ja alueiden täydennysrakentamisen vuoksi. Sorakatujen rakentaminen etenee pääosin täydennysrakentamisen edellyttämässä laajuudessa.

Meluntorjunnan erillishankkeet kohdistuvat meluntorjuntaselvityksen suuntaviivojen ja kohdepriorisoinnin mukaisille, rakennetun pääkatuverkon osille (Vanha Porvoontie, Suutarilantie). Uusien katujen ja liikenneväylien meluntorjunta toteutetaan tarvittaessa osana kyseisiä hankkeita. Lisäksi meluntorjuntaa sisältyy Helsingin kaupungin ja Uudenmaan ELY -keskuksen yhteishankkeisiin.

8 03 01 02 Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt

8 03 01 02 Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
Katujen peruskorjaukset	9,2	9,6	9,8	9,6
Siltojen peruskorjaukset	8,0	9,0	11,0	13,0
Päällysteiden uusiminen	4,4	4,4	4,6	5,5
Joukkoliikenteen kehittäminen	4,0	2,0	1,0	4,0
Liikennejärjestelyt	4,8	3,8	5,2	5,5
Jalankulun ja pyöräilyn väylät	11,3	14,8	19,5	11,5
Yhteensä	41,7	43,6	51,1	49,1

Katujen peruskorjauksen suurin hanke on Erottajan peruskorjauksen viimeistely. Hietaniemenkadun toisen puolen koivukujan uusiminen ja jalkakäytävän kunnostus ajoittuvat suunnitelmakaudelle. Muut katujen peruskorjaushankkeet johtuvat joukkoliikenteen ja pyöräilyn kehityshankkeiden tai vesihuollon (HSY) saneerauksen yhteydessä tehtävistä koko kadun perusparannuksista ja vakavien rakenneaurioiden kuten painumien korjaustarpeesta eri puolilla kaupunkia.

Ulkovalaistuksen peruskorjaus ja liikennevalojen sekä muu telematiikan uusinta on osa katujen peruskorjausta. Ulkovalaistuksen peruskorjaus keskittyy olemassa olevan valaistusverkon saneeraukseen toimenpideohjelman mukaisesti siten, että EU:n EcoDesign-direktiivin kiristyneet vaatimukset saavutetaan. Ulkovalaistuksen energiatehokkuuden parantamiseksi käynnistetty ns. Helsinki LED-hanke valmistuu vuonna 2019. Sen jälkeen vanhoja ulkovalaisimia vaihdetaan LED-valaisimiksi joko hankkeiden peruskorjauksen yhteydessä tai erillisenä hankkeena käytettävissä olevien määrärahojen mukaan.

Siltojen (yli 600 siltaa) ja muiden erikoisrakenteiden (ranta/tukimuurit, portaat, melusteet) peruskorjausten määrärahaehdotukseen sisältyy myös uusittavien siltojen investointikustannukset. Mikäli siltojen ja muiden erikoisrakenteiden peruskorjauksia ei tehdä oikea-aikaisesti, kasvavat tarvittavat saneerausinvestoinnit huomattavasti. Peruskorjausten määrärahatarve on noin 8 - 10 milj. euroa/vuosi silta- ja erikoisrakenneomaisuuden kuntoon saattamiseksi. Hakaniemensillan uusiminen Kruunuvuoren raitiotien rakentamisen yhteydessä nostaa siltojen peruskorjaukseen varattavan määrärahan tarvetta vuodesta 2020 alkaen.

Suuria siltojen peruskorjauskohteita suunnittelukaudella ovat Lauttasaarensilta ja Paciuksenkadun silta. Kiireisimpiä uusittavia siltoja ovat Killingholman kevyen liikenteen ponttonisilta, Rajasaarensilta, Arkadiankadun silta, Runeberginkadun silta ja Hakaniemensilta sekä Pornaistenniemen pohjoinen raittisilta. Lisäksi pienempiä peruskorjaustoimenpiteitä tehdään useassa muussa silta- ja erikoisrakennekohteessa (ranta/tukimuurit, portait, melusteet).

Uudelleen päällystys kohdistetaan vuosittain tehtävän päällystysohjelman perusteella eniten kuormitetuille pää- ja kokoojakatuille, mutta myös huonokuntoisten jalkakäytävien sekä jalankulun ja pyöräilyn väylien päällysteiden uusimista tulee lisätä. Uudelleen päällystyksistä on laadittu pää- ja kokoojakatuja koskeva ohjelma. Ohjelman avulla on mahdollista parantaa kustannustehokkuutta yhteistyössä muiden infraa rakennuttavien yhteisen kunnallisteknisen työmaan sopimuskumppaneiden kanssa.

Joukkoliikenteen kehittämisen määrärahalla varaudutaan mahdollistamaan Runkolinjan 510 välillä Herttoniemi-Otaniemi käynnistyminen vuonna 2019 ja runkolinja 570 välillä Mellunmäki-Tikkurila käynnistyminen vuonna 2020. Vuonna 2020 joukkoliikenteen kehittämisen määräraha on pääosin osoitettu Kruunusiltojen ja Raide-Jokerin rakentamiseen ja siten parannetaan joukkoliikennejärjestelmää ja sen luotettavuutta. Bussiliikenteen linjasto- ja muutosmuutosten edellyttämien pysäkkijärjestelyjen tekemiseen ja muuhun joukkoliikenteen luotettavuuden parantamiseen varaudutaan poistamalla rakennetussa katuverkossa olevia rakenteellisia häiriötekijöitä

Liikennejärjestelyhankkeet kohdistetaan erityisesti turvallisuutta edistäviin liittymä-, risteys- ja kaistajärjestelyihin, jotka tukevat myös joukko- ja muun liikenteen sujuvuutta. Asuntokatuojen hidasteiden toteutusta jatketaan, kuitenkin yhä useammin korotettuna suojatienä tai risteyskentänä. Määrärahaan varaudutaan myös älyliikenteen järjestelmien kehittämiseen. Liikennejärjestelyihin sisältyy myös Raide-Jokerin osalta sellaisia katu ympäristön muutos hankkeita, jotka eivät aiheudu raitiotien rakentamisesta, mutta on välttämätöntä suunnitella ne samanaikaisesti Raide-Jokerin kanssa ja osa niistä on välttämätöntä toteuttaa Raide-Jokerin toteutuksen yhteydessä joko Raide-Jokerin allianssiin kuuluvina tai erillisinä urakoina.

Pyöräilyn ja jalankulun väyliin osoitettu määräraha käytetään ensi sijassa pyöräliikenteen tavoiteverkon toteuttamiseen kantakaupungissa sekä baanaverkon laajentamiseen. Myös nykyistä pyöräliikenteen verkostoa täydennetään ja parannetaan eri puolilla kaupunkia. Määrärahaan sisältyy myös jalankulun ja pyöräilyn yli- ja alikulkusiltojen rakentamista liikkumisen turvallisuuden ja sujuvuuden parantamiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään jalankululle ja pyöräilylle turvatomiksi koettujen ja liikenteellisesti vaarallisten alueiden valaistuksen parantamiseen. Taloussuunnitelmakauden (2019 – 2021) keskeisimpiä hankkeita ovat Hämeentie, Helsinginkatu (välillä Sturenkatu – Kaarlenkatu), Runeberginkatu (välillä Töölöntori – Mannerheimintie) ja Caloniuksenkatu. Mäkelänkadun suunnittelua jatketaan ja Sturenkadun suunnittelu alkaa vuonna 2019. Kansalaistorin ja Kaisaniemenpuiston välisen yhteyden suunnittelua on varauduttu jatkamaan syksyllä 2018 päätettävän yleissuunnitelmaratkaisun pohjalta. Rakentamiseen on varauduttu vuodesta 2020 alkaen.

Kantakaupungin pyöräverkon rakentamisen vaiheistuksessa huomioidaan myös rakentamisen aikaiset vaikutukset muuhun liikenteeseen. Tavoitteena on välttää useamman keskustaan saapuvan pääsisääntuloväylän samanlainen katuremontti.

8 03 01 03 Muut investoinnit	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
Täytemaan vastaanottoaikat	0,4	0,4	0,5	0,7
Lumenvastaanottoaikat ja hiekkasiilot	0,4	0,3	0,4	0,5
Yleiset käymälät	0,2	0,2	0,3	0,3
Ranta-alueiden kunnostus	0,8	0,8	1,8	1,2
Yhteensä	1,8	1,7	3,0	2,7

Muut investoinnit ovat kadunpidon tukipalvelujen tai muita yleisten alueiden vaatimia investointeja. Täytemaan vastaanottoaikkajen määräraha käytetään kaivumaiden hyödyntämishojelman mukaisesti maa-ainesten hyötykäyttö- ja vastaanottoaikkajen toteuttamiseen.

Lumenvastaanottoaikkajen ja hiekkasiilojen investointimäärärahoilla toteutetaan lumen lähivastaanottojärjestelyjen ja nykyisten vastaanottoaikkajen kehittämistä sekä nykyisten hiekoitussepin varastosiiilojen ja suolavarastojen perusparannuksia kaupungin eri osissa. Toimenpiteet ohjelmoidaan vuosittain laadittavan toteutusohjelman mukaisesti. Yleisten käymälöiden rakentamisen määräraha käytetään uusittavien käymälöiden vaatiman kunnallistekniikan rakentamiseen ja perustamistöihin. Vuosittain toteutetaan 1 uusi yleinen käymäläyksikkö.

Ranta-alueiden kunnostuksen määräraha toteutetaan Tammisalossa Vanhanväylänpuiston ja Pyörökivenpuiston tulvarakenteita sekä varaudutaan toteuttamaan Uudenmaan Ely-keskuksen laatiman rannikkoalueen tulvarikartoituksen mukaisia muita kohteita.

8 03 02 Projektialueiden kadut, khn käytettäväksi

8 03 02 Projektialueiden kadut / khn käyttöön *)	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
Kamppi-Töölönlahti	1,5	2,0	5,1	2,2
Länsisatama	10,4	18,2	15,7	11,8
Kalasadama	15,2	12,2	10,1	12,5
Kruunuvuorenranta	6,9	2,8	4,5	9,1
Pasila	39,0	28,7	17,5	14,9
Kuninkaankolmio	3,3	3,7	2,8	3,0
Kruunusillat	4,1	3,4	8,4	11,3
Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen	1,0	0,3	1,0	5,3
Projektialueet yhteensä	81,4	71,3	65,1	70,1

*) Kohdekohtainen jako laaditaan myöhemmin kh:n esitykseen

Projektialueiden kadut- alakohtaan on yhdistetty kaikkien aluerakentamisprojektien talousarvion määrärahat. Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön. Jako eri projektialueille tarkennetaan tarpeiden mukaan syksyllä talousarvion valmisteluvaiheessa.

Kamppi-Töölönlahden määrärahalla toteutetaan Töölönlahden alueen kadut. Rakentaminen keskittyy rakenteilla olevan pääkirjaston ympäristön katujen ja aukoiden viimeistelyyn. Projektialue valmistuu suunnitelmakauden aikana.

Länsisataman määrärahalla toteutetaan Hernesaari-Telakkarannan ja Jätkäsaaren alueen kadut sekä rantarakenteet. Katujen rakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan. Telakkarannan alueen rakentaminen käynnistyy 2018. Atlantinsillan rakentaminen ajoittuu vuosille 2019-2020. Salmisaaren jatkorakentaminen käynnistyy aikaisintaan 2021.

Kalasadaman määrärahaan sisältyy Sörnäisten liikennetunneli (Hermannin rantatie - Sörnäisten rantatie) ja Kalasadaman alueen kadut sekä rantarakenteet. Tunneli on tarpeen Kalasadaman keskeisten alueiden rauhoittamiseksi Helsingin keskustaan saapuvilta ja sieltä lähtevältä liikenteeltä. Tunnelin rakentamiseen varaudutaan 10-vuotisen liikenneinvestointiohjelman lopulla. Tunnelin investointikustannukset on arvioitu olevan noin 160 milj. euroa. Alueen katujen ja rantarakenteiden rakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan (Kalasadaman keskus, Sörnäistenniemi, Sompasaari, Verkkosaari, Kyläsaari, Nihti, Hanasaari).

Kruunuvuorenrannan määrärahalla toteutetaan Itäväylällä Herttoniemen ympyrän viereiset kadut, Kruunuvuorenrannan kadut ja rantarakenteet. Kruunuvuorenrannan katurakentaminen jatkuu alueen pohjoisilla alueilla (Hoopaalaakso, Haakoninlahti) ja käynnistyy eteläosan kortteleissa (Kruunuvuori, Koirasaaret, Stansvikinummi). Katurakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan asuntorakentamisen edellyttämässä laajuudessa.

Pasilan määrärahalla toteutetaan Ilmalan ja Länsi-Pasilan, Keski-Pasilan, Pohjois-Pasilan ja Pasilan Konepaja-alueen kadut. Raitiotieyhteys Itä-Pasilasta Ilmalaan toteutetaan vuosina 2020 – 2021. Osa Keski-Pasilan kaduista toteutetaan KVR-urakan yhteydessä. Alueen suuria hankkeita ovat Veturitien siirto ja tunneli, yhteensä n 120 milj. euroa, sekä Teollisuuskadun jatke ja Asemapäällikönkadun sillan leventäminen. Pasilan konepaja-alueen rakentaminen on käynnissä ja alue valmistuu suunnitelmakauden aikana. Pohjois-Pasilan katujen rakentaminen käynnistyy loppuvuonna 2018.

Kuninkaankolmion määrärahalla toteutetaan Kuninkaantammen ja Honkasuon kadut. Kuninkaantammen alueen rakentaminen käynnistyi vuonna 2013 hulevesiverkoston rakentamisella. Varsinainen katurakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan asuntotuotannon vaatimusten mukaisesti. Honkasuon alueen rakentaminen käynnistyi vuonna 2013 ja jatkuu koko suunnitelmakauden ajan asuntotuotannon tavoitteiden mukaisesti.

Kruunusillat määrärahalla toteutetaan uusi raitiotie- ja kevyen liikenteen yhteys Laajasalosta keskustaan Kalasadaman (Nihti) ja Korkeasaaren kautta. Toteuttamiskustannuksiin osallistuu myös HKL-Liikelaitos joukkoliikenteen kustannusosuudella. Kruunusillat- hankkeen hankesuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 31.8.2016. Katu- ja siltasuunnittelu on käynnistynyt välillä Kruunuvuorenranta-Korkeasaari-Nihti. Yhteyden jatkamista Kalasadamasta keskustaan valmistellaan Hakaniemen kautta. Rakentamisen käynnistämiseen Kruunuvuorenrannasta Nihtiin varaudutaan vuonna 2020 ja koko raitiotieyhteys Kaivokadulle asti valmistuu vuonna 2025. Tavoitteena on raitiotieliikenteen aloittaminen Kruunuvuorenrannasta keskustaan vuonna 2026.

8 03 03 Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa, Khn käytettäväksi

8 03 03 Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa /khn käyttöön	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000 €	TSE 2021 1 000 €
Kehä I / Myllypuron eritasoliittymä	0	0	1,4	7,1
Tuusulanväylä/melueste	0	0	0,5	0
Lahdenväylä/melueste	0	0,5	0	0
Hämeenlinnanväylä, Kuninkaantammi	0	0	0	1,4
Porvoonväylä	0	0	0	0
Tiehankeiden suunnittelu	0,3	0,3	0,5	0,5
Yhteensä	0,3	0,8	2,4	9,0

Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa- määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön. Kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisellä päätöksellä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Kaupungin kustannusosuutta Liikenneviraston yhteishankkeissa koskeva määrärahaehdotus sisältää valtion maanteihin liittyvät liikennejärjestely- ja meluntorjuntahankkeet kaupungin alueella. Yhteishankkeiden toteutus on sidoksissa hankkeiden valtion osuuden rahoitukseen valtion tulo- ja menoarviossa lukuun ottamatta niitä kaupungin maankäytön kehittämistä aiheuttavia hankkeita, jotka kaupunki rahoittaa kokonaan.

Kehä I / Myllypuron eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistui vuonna 2015 ja rakentaminen käynnistyy aikaisintaan vuonna 2020. Hankkeen kokonaiskustannus on yhteensä noin 36,5 milj. euroa. Hanke liittyy alueen maankäytön kehittämiseen.

Tuusulanväylällä melusteiden toteutus Torpparinmäen kohdalla ajoittuu aikaisintaan vuoteen 2020. Lahdenväylällä Viikin kohdalla melusteiden toteutus käynnistyy aikaisintaan vuonna 2019.

Hämeenlinnanväylällä Kuninkaantammen eritasoliittymä on tärkeä asuinalueen saavutettavuudelle ja eritasoliittymän toteutukseen varaudutaan vuosina 2021-2022. Hämeenlinnanväylän kehittämisselvitys välillä Hakamäentie – kehä III on valmistunut.

Lahdenväylän eritasoliittymä Malmin kohdalla liittyy Malmin lentokenttäalueen asuntorakentamiseen varautumiseen ja ajoittuu suunnitelmakauden loppupuolelle. Lahdenväylän ylittävän Tattarisillan toteutus on osa Malmin eritasoliittymän toteutusta. Tattarisilta luo yhteyden Kivikon ja Malmin välille ja palvelee erityisesti alueiden yritys-toimintaa. Koskelantien eritasoliittymän länsipuolisten ramppien toteutus ajoittuu pääosin suunnitelmakauden jälkeen.

Itäväylän itäosan kehittämistoimet ajoittuvat suunnitelmakauden loppupuolelle. Toimenpiteisiin sisältyy mm. Uusillan tien alikulkutunnelin rakentaminen.

Kehä I / meluntorjuntahanke Sepänmäen kohdalla on käynnissä kaupungin ylijäämämassoja hyödyntämällä vuosina 2016-2018. Vuoden 2018 rakentaminen rahoitetaan vuoden 2017 ylitysoikeusmäärärahalla.

8 03 Yhteenveto kadut ja liikenneväylät

8 03 Kadut ja liikenneväylät	TP 2017 *1000 eur	TA 2018 *1000 eur	TAE 2019 *1000 eur	TSE 2020 *1000 eur	TSE 2021 *1000 eur
803 Kadut ja liikenneväylät	137 540	142 855	134 500	139 600	148 500
8 03 01 Uudisrakentaminen ja perusparantaminen sekä muut investoinnit, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	55 600	61 150	62 400	72 100	69 400
8 03 01 01 Uudisrakentaminen	16 263	17 600	17 100	18 000	17 600
8 03 01 02 Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt	36 481	41 750	43 600	51 100	49 100
8 03 01 03 Muut investoinnit	2 856	1 800	1 700	3 000	2 700
8 03 02 Projektialueiden kadut kaupunginhallituksen käytettäväksi	80 819	81 405	71 300	65 100	70 100
8 03 03 Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa, kaupunginhallituksen käytettäväksi	1 121	300	800	2 400	9 000

804 Puistot ja liikunta-alueet

Puistojen ja liikunta-alueiden investointiehdotus perustuu kaupunginhallituksen 28.5.2018 talousarviokohtaan päättämään raamiin 18,355 milj. euroa.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2019 - 2021 on laadittu talousarvion 2018 sitovan alakohdajaon pohjalta.

	TP 2017 1000 €	TA 2018 1 000 €	TAE 2019 1 000 €	TSE 2020 1 000. €	TSE 2021 1 000 €
8 04 Puistot ja liikunta-alueet	16 987	19 895	18 355	19 900	22 200

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus sisältää puistojen ja liikunta-alueiden investointimäärärahat vuosille 2019 - 2021. Ehdotus perustuu toimialan ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan (Kuva) liikuntapalvelulta saatuihin alustaviin hanketarpeisiin, joita on valmisteltu kaupungin keskeisten yhteistyötahojen kanssa. Ehdotuksen sisältämät hankkeet on sovitettu yhteen muiden Yhteinen kunnallistekninen työmaa (YKT) osapuolten investointiohjelmien kanssa ja varmistettu hankkeita koskevan yhteistoteutuksen osapuolet ja laajuus. Lisäksi ehdotuksessa on

otettu huomioon puistojen turvatarkastuksissa, ylläpidossa ja aluesuunnitelmissa esiin nousseet peruskorjaustarpeet.

Puistojen ja liikunta-alueiden talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosiksi 2019 – 2021 on laadittu seuraavien strategisten painotusten mukaisesti:

1. Rakennettujen puistojen ja liikunta-alueiden peruskorjausinvestoinneissa pääpaino on paikallisissa leikkipaikoissa, leikki- ja korttelipuistoissa sekä liikunta-alueissa, joiden korjaus on välttämätöntä alueiden turvallisuuden ja käytettävyyden takia. Toinen painopisteryhmä ovat puistot ja liikunta-alueet, joiden käyttäjämäärä on suuri, käyttöaste korkea ja kuluneisuus silmiinpistävä.
2. Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) projekti- ja täydennysrakentamisalueiden puistot, viheralueet ja liikunta-alueet toteutetaan vaiheittain ja alueiden asuntorakentamisen edellyttämässä aikataulussa.
3. Ympäristöinvestoinnit kohdistuvat ensi sijassa korttelipuistojen ja liikunta-alueiden hulevesijärjestelyihin tulvariskien hallitsemiseksi. Ulkovalaistuksen investoinneilla parannetaan yleisillä alueilla liikkumisen turvallisuutta ja orientoitavuutta. Valaisinten vaihtamisella LED-valaisimiksi parannetaan energiatehokkuutta.

Liikunta-alueinvestoinneissa peruskorjaustarpeiden määrittely ja investointien tarvemäärittely jää omaisuutta hallinnoivalle kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle.

Puisto- ja liikunta-alueiden talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen arviointia

Puistojen ja liikunta-alueiden talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2019 - 2021 on asetetun kokonaisuutena mukainen ja vastaa hyväksyttyä taloussuunnitelmaa. Puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin sisältyvät myös ulkovalaistusinvestoinnit, vaikka niitä ei ole huomioitu investointiraamissa. Vaje huonontaa entisestään mahdollisuutta toteuttaa täydennysrakentamisalueiden puisto- ja liikuntapaikkainvestointeja. Tiukasta rahoituspuutteesta johtuen useiden kohteiden toteutus on jouduttu siirtämään taloussuunnitelmakauden ulkopuolelle. Koska investointiresursseista on käytettävä huomattava osa välttämättömiin viher- ja liikunta-alueiden peruskorjaustöihin, uusien asuinalueiden puistojen, viheralueiden ja ulkoilualueiden rakentaminen jää jälkeen alueiden asuntotuotannon ja katurakentamisen toteutuksesta. Tavoitteena on välttää olemassa olevien puistojen ja liikunta-alueiden kelpoisuuden heikentyminen (kuluneet pinnat, huonokuntoiset välineet ja kalusteet sekä ulkovalaistus) ja ylläpitokustannusten voimakas kasvu lähivuosina.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2019 - 2021 on laadittu talousarvion 2018 sitovan alakohtajaan pohjalta

- 8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet/Kylkn käyttöön,
- 8 04 02 Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet/khn käyttöön,

8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet, Kylkn käyttöön

8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet/Kylkn käyttöön	TA 2018 Milj. €	TAE 2019 Milj. €	TSE 2020 Milj. €	TSE 2021 Milj. €
8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjaus	7,1	7,8	8,0	8,9
8 04 01 02 Liikuntapaikat ja ulkoilualueet	7,7	4,2	4,2	4,9
Yhteensä	14,8	12,0	12,2	13,8

Puistojen uudisrakentaminen keskittyy suurten asuntotuotantokohteiden puistohankkeisiin suurpiireissä erityisesti keskisen, koillisen ja itäisen suurpiirin alueilla. Uudisrakentamiskohteiden investointitasoa pyritään kuitenkin pitämään yllä, jotta asukkaiden palvelutaso saataisiin pidetyksi riittävänä ja tasapuolisena.

Peruskorjausinvestoinnit kohdistuvat lähinnä sellaisten puistojen peruskorjaamiseen, jotka eivät tehtyjen aluesuunnitelmien ja turvallisuustarkastusten mukaan enää täytä toiminnallisia ja turvallisuusvaatimuksia, vaan vaativat välitöntä peruskorjausta. Tehtävät toimenpiteet ovat ensisijaisesti leikkipaikkojen ja -puistojen välineiden uusimista, käytävä- ja oleskelualueiden parantamista sekä laite- ja kalustekannan ajanmukaistamista nykyisten vaatimusten mukaisiksi.

Liikuntapaikat ja ulkoilualueet sisältävät kaikki muut kuin talonrakentamiseen kuuluvat liikunta-alueinvestoinnit. Tehtäviin kuuluvat mm. rantarakenteet, venelaiturit, veneväylät, kentät, katsomot, ulkoilureitit ja uimarannat. Merkittävimmät ulkoilualueinvestoinnit kohdistuvat parina ensimmäisenä vuonna peruskorjaukseen ja pääosin liikuntapaikkojen ja kenttien peruskorjaukseen.

8 04 02 Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet, Khn käytettäväksi

8 04 02 Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet/ khn käyttöön *)	TA 2018 Milj. €	TAE 2019 Milj. €	TSE 2020 Milj. €	TSE 2021 Milj. €
Kamppi-Töölönlahti alueen puistot	1,4	1,0	0,0	0,0
Länsisataman puistot ja liikunta-alueet	2,6	3,0	4,3	4,3
Kalasadaman puistot ja liikunta-alueet	0,3	0,4	0,7	0,4
Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet	0,2	0,6	0,9	1,2
Pasilan puistot	0,3	0,4	0,4	1,2
Kuninkaankolmion puistot	0,3	1,0	1,5	1,3
projektialueet yhteensä	5,1	6,4	7,7	8,4

*) Kohdekohtainen jako laaditaan myöhemmin kh:n esitykseen

Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet- alakohtaan on yhdistetty kaikkien aluerakentamisprojektien ao. talousarviomäärärahat. Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisellä päätöksellä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti. Jako eri projektialueille tarkennetaan tarpeiden mukaan syksyllä talousarvion valmisteluvaiheessa.

Kamppi-Töölönlahden puistot – määrärahalta toteutetaan Töölönlahden eteläosan väliaikaisia puistoja. Varsinaisen asemakaavan mukaisen puistosuunnitelman toteutus siirtyy toistaiseksi. Hesperianpuiston (Töölönlahden) rantavyöhykkeen Finlandia-talon ja oopperan välisellä osuudella kunnostukseen varaudutaan suunnitelmakauden aikana.

Länsisataman puistot ja liikunta-alueet – määrärahalta toteutetaan Jätkäsaaren ja Saukonpaaden alueen puistoja. Jätkäsaaren keskeisen Hyväntoivonpuiston puistorakentaminen alkoi vuonna 2013 ja jatkuu koko taloussuunnitelmakauden ajan kiinteistöjen rakentamisen tahdissa. Saukonpaadenpuiston rakentaminen etenee alueen toteuttamisen edellyttämässä aikataulussa. Jätkäsaaren liikuntapuiston toteutus käynnistyi vuonna 2018.

Kalasadaman puistot ja liikunta-alueet – määrärahalta toteutetaan alueen puistoja, mm. Kalasadamanpuisto. Puistojen rakentaminen jatkuu alueen toteuttamisen vaatimalla tavalla suunnitelmakauden aikana.

Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet määrärahalta toteutetaan Kruunuvuorenrannan alueen puistot ja liikunta-alueet. Kruunuvuorenrannan liikuntapuiston toteuttamiseen varaudutaan 2020-luvun alkupuolella.

Pasilan puistot – määrärahalta toteutetaan Pasilan alueen puistoja. Konepajanpuiston toteuttaminen käynnistyi vuonna 2017 ja jatkuu projektialueen toteuttamisen vaatimalla tavalla taloussuunnitelmakauden aikana. Muilla Pasilan osa-alueilla ei ole puistohankkeita suunnitelmakauden aikana.

Kuninkaankolmion puistot – määrärahalta toteutetaan Kuninkaantammen ja Honkasuon alueen puistoja. Kuninkaantammen alueella jatketaan Helene Schjerfbeckin puiston rakentamista osana alueen hulevesien hallintajärjestelmää. Honkasuon alueen puistorakentaminen käynnistyy vaiheittain ja toteutuu pääosin vasta suunnittelukauden jälkeen.

Katu- puisto- ja liikunta-alueinvestoinnit vuosille 2019 – 2028

Katu-, puisto- ja liikunta-alueinvestointien 10-vuotisojelman laadittu täydentämällä talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2019 - 2021 investointiohjelma ennakoitulla investointitarpeiden arviolla vuosille 2022 - 2028. Ohjelma sisältää merkittävän joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittämisinvestoinnin Kruunusillat, jonka investointiin osallistuu myös HKL- Liikelaitos joukkoliikenteen osalta. Toisesta suuresta joukkoliikenneinvestoinnista Raide-Jokeri vastaa HKL-liikelaitos.

Suurpiirejä ja projektialueita koskeva investointiohjelma perustuu MAL-sopimuksen mukaiseen AM-ohjelman asuntotuotantotavoitteen edellytysten toteuttamiseen katujen osalta. Suurten liikenneväylähankkeiden ajoitus on tehty toimialan linjausten mukaisesti. Projektialueen kadut-alakohtaan Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen sisältyy jatkossakin mahdollisuus suurpiirien rahoitusvaraukseen sisällyttämättömille hankkeille ja uusille projektialueille.

Peruskorjausten, liikennejärjestelyjen sekä jalankulun ja pyöräilyn investointitarpeet ovat määräytyneet toimialan asettamista kehittämistarpeista sekä siltojen uusimistarpeesta. Näitä ovat katu- ja puisto-omaisuuden arvon säilyttäminen peruskorjausinvestoinneilla, liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden parantaminen, jalankulun ja etenkin pyöräilyn edistäminen pyöräilyn kehittämissuunnitelman mukaisesti, HSL:n hyväksymän raitiolinjaston laajentamissuunnitelman toteuttaminen ja Raide-Jokerin toteuttamiseen liittyvä liikennejärjestelyjen osuus.

Katu-, puisto- ja liikunta-alueinvestoinnit vuosille 2019 - 2028 on esitetty yhteenvetona seuraavassa taulukossa. Investointien yksityiskohtaisempi erittely on liitetäulukossa.

Talousarvion investointiosan kohta	2019 M€	2020 M€	2021 M€	2022 M€	2023 M€	2024 M€	2025 M€	2026 M€	2027 M€	2028 M€
8 03 Kadut ja liikenneväylät	134,4	139,6	148,5	147,9	162,0	155,3	153,8	155,8	166,0	158,3
8 04 Puistot ja liikunta-alueet	18,4	19,9	22,2	19,9	19,8	25,5	24,8	20,9	27,1	27,0
Yhteensä	152,8	159,5	170,7	167,8	181,8	180,8	178,6	176,7	193,1	185,3

Vuosina 2019 - 2028 katu-, puisto- ja liikunta-alueinvestoinnit ovat 153 - 193 milj. euroa / vuosi.

Investointien kasvu selittyy pääosin suurten liikenneinvestointihankkeiden kasautumisella seuraavalle kymmenvuotiskaudelle. Lisäksi korkeaa investointitasoa selittävät AM-ohjelman tavoitteet asuntotuotannolle sekä joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn lisäämiselle, jotka kaikki aiheuttavat investointipaineita. Tiukka investointiraami vuosille 2019 - 2021 johtaa siihen, että strategiaohjelman edellyttämät investoinnit kasautuvat kymmenvuotiskauden 2019 – 2028 jälkipuoliskolle.

Puisto- ja liikunta-alueinvestoinnit vaatisi tasokorotuksen, jotta krooninen peruskorjausvaje saataisiin katettua. Vajetta ei voida rajattomasti lykätä. Puistojen uudisrakentaminen pysyy alhaisella tasolla koko kymmenvuotisjakson ajan. Erityisesti täydennysrakentamisalueiden viereisillä alueilla on painetta puistojen ja liikunta-alueiden peruskorjaukseen, koska käyttäjämäärät lisääntyvät. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan hallintoimien rakenteiden investointirahoitus kohdistetaan parina seuraavana vuonna kokonaan peruskorjauksiin ja kunnostamiseen. Etenkin merelliset kohteet ovat ankarassa ympäristössä ja vaativat paikoin merkittäviä investointeja lähivuosina.

Siirtolapuutarha- ja kesämaja-alueiden laajentamista tai uusien perustamista ei nykyinen puistomäärärahataso mahdollista. Siirtolapuutarha-asemakaavoja on joko vahvistunut tai vahvistumassa lähiaikoina. Näiden investointien toteutus edellyttää puistomäärärahatason nostoa tai uusien kiinteistöyhtiöpohjaisten mallien kehittämistä.

Helsingin merkittävimmät puukujanteet ovat tulossa elinkaarensa päähän alkavalla vuosikymmenellä. Kujanteiden uusintaa tehdään osana katujen peruskorjausta niissä kohteissa, joissa kadun rakenteet sitä edellyttävät. Erillisiä kujanteiden uusintoja joudutaan harkitsemaan muissa kohteissa. Katupuiden hankinta on pitkäjänteistä työtä ja edellyttää pitkäjänteisyyttä myös talouden suunnittelun osalta.

Osallisuusrahasto

Lähiöprojekti on lakkautettu ja tilalle on perustettu osallisuusrahasto. Osallistavan budjetoinnin kautta katu-, puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin saattaa olla mahdollista saada kaupunginhallituksen päätöksellä osallisuusrahastosta hankekohtaista erillisrahoitusta.

8 04 Yhteenveto puistot- ja liikunta-alueet

8 04 Puistot ja liikunta-alueet	TP 2017 *1000 eur	TA 2018 *1000 eur	TAE 2019 *1000 eur	TSE 2020 *1000 eur	TSE 2021 *1000 eur
8 04 Puistot ja liikunta-alueet	15 829	19 895	18 400	19 900	22 200
8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	12 077	14 800	12 000	12 200	13 800
8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset	4 949	7 140	7 800	8 000	8 900
8 04 01 02 Liikuntapaikat- ja ulkoilualueet	7 128	7 660	4 200	4 200	4 900
8 04 02 Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet, kaupunginhallituksen käytettäväksi	3 752	5 095	6 400	7 700	8 400

Liite 10, Hankeohjelma yleiset alueet 2019 – 2028.

Liite 11, Liikenneinvestointien hankekartat 2019-2028

805 Irtaimen omaisuuden perushankinta

	TAE 2019	TS 2020	TS 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €	ALUS- TAVA 1 000 €
Irtaimen omaisuuden perushankinta	5 755	24 299	2 483	1 770	1 835	2 010	1 410	1 595	1 390	1 410
Irtaimen omaisuuden perushankinta, muut kuin IT-investoinnit	860	20 921	145	155	310	145	125	330	125	145
Irtaimen omaisuuden perushankinta, IT-investoinnit	4 895	3 378	2 338	1 615	1 525	1 865	1 285	1 265	1 265	1 265

Vuoden 2020 irtaimen omaisuuden hankinnat sisältävät Kaupunkiympäristön toimialan uuteen toimitaloon tehtävät irtaimen hankinnat. Vuodesta 2020 eteenpäin irtaimen hankintoihin sisältyy myös toimialan digitalisaatio-ohjelman mukaisia hankintoja. Vuodesta 2022 eteenpäin luvut tarkentuvat irtaimen suunnittelun edetessä.

Liite 12, irtaimen omaisuuden perushankinnat 2019 – 2028

806 Arvopaperit

8 06 Arvopaperit	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
8 06 01 HITAS-osakkeiden ostaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	828	1 000	1 000	1 000	1 000

807 Muu pääomatalous

Vuodelle 2019 on kiinteistöjä ja osakehuoneistoja arvioitu myytävän noin 8 milj. eurolla, josta muuhun pääomatalouteen kirjataan tasearvon mukaiset 4 milj. euroa. Erotuksena syntyvät 4 milj. euron myyntivoitot kirjataan talousarviokohtaan kaupunkirakenne. Myytävät kohteet ovat pääosin pienrakennuksia tai kohteita, joissa palvelutuotanto on loppunut. Myyntituottojen määrä on merkittävästi riippuvainen muutaman isomman kohteen myynnin toteutumisesta ja toteutumisen ajoittumisesta.

Myynnin tavoitteena on luopuminen huonokuntoisista rakennuksista, joita kaupunki ei käytä omassa palvelutuotannossaan. Kaupungin kokonaistaloudellisen edun vuoksi myyntikohteiden valinnan lähtökohtana on korjausvelan ja korjaustarpeen sekä ylläpitokustannusten pienentäminen ottaen huomioon myös kohteista mahdollisesti saatavat vuokraustuotot. Tällä tavalla voidaan niukkoja isännöitsijä- ja projektiresursseja suunnata entistä tehokkaammin kaupungin hallintokuntien pitkäaikaisessa käytössä olevien rakennusten kunnossapitoon. Samalla voidaan pitkän aikavälin korjaustoimintaa suunnata omassa palvelukäytössä oleviin keskeisiin kohteisiin kaupungin taloustilanteen mahdollistamalla rahoituksella.

8 07 Muu pääomatalous	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
8 07 52 Rakennusten ja osakkeiden myyntitulot	21 846	5 300	4 000	4 000	4 000

Vuoden 2019 talousarvioon sisältyvien jäsenmaksujen erittely

31001 Kaupunkirakenne

Yhdistyksen yms. nimi	Euroa
Pohjoismaiden Tieteellisen Liiton PTL Suomen osasto (Nordiska Vägtekniska Förbundets NVF avdelning i Finland ry)	400
Pyöräilykuntien verkosto	1 900
Pyöräilylähetystö (Finnish Cycling Embassy)	500
DOCOMOMO Suomi Finland ry (International Working Party for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement)	380
ICOMOS Suomen osasto ry (International Council on Monuments and Sites)	250
Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland Oy	3 780
Kansainvälinen liikenneturvallisuustutkimuksen verkosto ICTCT (International Co-operation on Theories and Concepts in Traffic Safety, ICTCT) Kh 7.2.2011 §149	680
Euroopan pyöräilyjärjestöjen kaupunkiverkosto - Cities for Cyclists	2 000
Sähkölaitteiden kunnosapitoyhdistys, SÄKPY ry	700
IFHP International Federation for Housing and planning	1 200
Green Net Finland Oy	800
Luonto-Liitto ry	200
The International Council for Local Environmental Initiatives, ICLEI	4 500
Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys – Vattenskyddsföreningen för Vanda å och Helsingforsnejden ry	63 000
WUP (World Urban Parks)	1 500
Suomen tieyhdistys	900
Viherympäristöliitto	1 900

31002 Rakennukset

Yhdistyksen yms. nimi	Euroa
Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto, RAKLI ry	25 000
ArchiMad-kerho; toimittaja Micro Aided Design	600
Finnish Green Building Council	3 500
Energie Cities	5 500
Delice Network	3 000
WUWM World Union of Wholesale Markets	1 105